

WELWIJS

verschijnt 4× per jaar, jaargang 6, nummer 4, december 1995

Wisselwerking onderwijs en welzijnswerk

Majong

Maatschappij- en jongerenproblemen

COLOFON

Welwijs verschijnt 4× per jaar en wordt uitgegeven door de v.z.w. Majong.

Redactie:

Eva Adriaensens - Maria Bouverne-De Bie (voorzitter) - Lieve Cattrijsse - Marijke Declair - Hugo Sacreas - Jan Tallon - Laurent Thijs - Bart Vandecasteele - Bea Vandewiele - Mieke Van Nuland - Nicole Vettenburg - Katleen Walravens.

Coördinatie en eindredactie:

Nicole Vettenburg

Verantwoordelijke uitgever:

Nicole Vettenburg, Trolieberg 70, 3010 KESSEL-LO.

Redactie-adres:

Redactie WELWIJS
Nicole Vettenburg
Hooverplein 10
3000 LEUVEN
Tel. 016/32.52.37

Teksten voor bijdragen, brieven en mededelingen dienen te worden toegezonden naar het redactieadres.

Ontwerp kافت:

Ilse Wong en Nathalie Janssens

Druk:

Drukkerij Van der Poorten, Kessel-Lo

Abonnementen:

500 bfr. voor organisaties en instellingen; 400 bfr. voor particulieren;
360 bfr. voor groepsabonnement (vanaf 5 abonnementen) en
600 bfr. voor buitenlandse abonnementen.
Bedrag over te schrijven op rek. nr. 001-2064133-49 van de v.z.w. MAJONG,
Hooverplein, 10 - 3000 Leuven, met vermelding "ABON-WW".

Financiële ondersteuning voor de Katern 'meisjes-emancipatie':

Mevrouw M. Smet, minister belast met het beleid voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen

Logistieke ondersteuning:

Departement voor Lerarenopleiding, R.U. Gent

Nazicht drukproeven:

Lieve Goris

LEERMoeILJKHEDEN, GEDRAGSMoeILJKHEDEN: TOT HOEVER GA JE ALS SCHOOL?

Interne leerlingbegeleiding systeembestendigend?

Vijftien jaar geleden ben ik binnen een school gaan werken, vol protest tegen een systeem vol regels en normen, dat dikwijls voorbij ging aan de belangen van de jongere zelf. Ik wou van binnenuit werken aan verandering. Reden waarom ik vroeger ook uit de PMS-wereld ben gestapt.

Bij het begeleiden van gedragsmoeilijke leerlingen op school ligt het gevaar van systeembestendigend werken dichtbij.

Vooreerst is in die materie altijd een bevraging op zijn plaats en een aan de orde stellen van de normen en waarden die de school hanteert naar deze jongeren toe.

Veel meer dan vroeger krijgt een jongere die terecht opkomt tegen een situatie op school, tegen een welbepaalde leerkracht, een luisterend oor, ook tot op het niveau van de directie. Maar, alhoewel de school evolueert, ze verandert traag en een draagkracht ten aanzien van leven in een systeem met beperkingen en fouten is onmisbaar, ook voor de protesterende jongere.

Wat doe je daarnaast met jongeren die op school, en dikwijls ook in de ruimere maatschappij, voortdurend grenzen overschrijden, zich zeer moeilijk aan afspraken houden, het nodig hebben om zich voortdurend af te reageren?

Ik spreek hier over jongeren die bij hun opgroeien zeer veel macht en machtsmisbruik hebben gekend. Ze nemen als vanzelfsprekend een verdedigende houding aan en zeker binnen een school waar autoriteit en gezag sterk spelen krijgen ze het extra moeilijk.

Ik spreek ook over jongeren die b.v. erg verwend zijn geweest, gewoon zijn in alles hun zin te krijgen en niet goed beseffen dat er grenzen kunnen gezet worden, laat staan bereid zijn om zich daaraan te houden. Of jongeren die te maken hebben gehad met willekeur en onvoorspelbaarheid, zodat ze erg verward zijn rond 'wat kan en wat niet'.

Tot deze groep 'leerlingen met moeilijk gedrag' behoren ook regelmatig 'kansarme' jongeren, vooral zij die zeer loyaal zijn naar hun eigen omgeving. Ze botsen met hun gedrag, hun taalgebruik dikwijls op veel weerstand en dit kan op een machtsstrijd uitdraaien rond normen en waarden. Een strijd die voor beide partijen, de jongere en de school, zeer bedreigend is.

Na een korte inleiding over hoe ik de huidige bereidheid binnen de school tot opvang ervaar, bevat de hoofdbrok van deze tekst een strategie om deze jongeren binnen de school te kunnen houden, met respect voor de jongere en voor de mensen binnen de school zelf.

De school en het welbevinden van de leerling

De school: een plaats voor kennisoverdracht, een plaats om te leren?

Dat leren niet altijd evident is en probleemloos verloopt is voor iedereen duidelijk.

Aandacht voor oorzaken van leermoeilijkheden

De laatste jaren zien we dat in de secundaire scholen in Vlaanderen de bereidheid groeit om af te stappen van het sterk ingeburgerde selectiesysteem: wie niet kan volgen zal niet verstandig genoeg zijn of is lui en moet maar afzakken naar een gemakkelijker richting.

Men is meer bereid om ook naar andere oorzaken van niet goed presteren te kijken. Met name socio-emotionele problemen als mogelijke achtergrond van leermoeilijkheden krijgen meer erkenning.

Aandacht voor het welbevinden van de leerling

Ook zonder duidelijke leerproblemen krijgt 'het welbevinden van de leerling' hoe langer hoe meer aandacht en breidt de zorg in de scholen hiervoor uit: aandacht voor teruggetrokken jongeren, voor zondebokken, voor angstige kinderen, kortom voor jongeren die het moeilijk hebben.

Als we kijken naar deze evolutie en opnieuw de vraag stellen: wat is de functie van de school, dan kunnen we misschien stellen: **kennisoverdracht** en ook **zorg voor de leerling, los van presteren.**

Laat ons dan nog een stap verder gaan.

Aandacht voor de leerling met gedragsproblemen

Een spanningsveld

Wat gebeurt er met jongens of meisjes die verlegen klasgenoten uitlachen, de klas opruien en op de koop

toe brutaal uithalen naar de leerkracht? Wat met de leerling die telkens weer een machtsstrijd aangaat met de leerkracht en op een subtiele manier 'ambiance' brengt?

Als dit gebeurt wordt onze aandacht en energie meestal in de eerste plaats getrokken naar het storend gedrag op zich. We zijn veel minder of niet meer geneigd naar de achtergrond van dit gedrag te kijken als hierdoor onze eigen normen en waarden in het gedrag komen of de leersfeer op school of de sfeer binnen de klasgroep bedreigd wordt.

Dan komen we in een waar spanningsveld te zitten tussen:

enerzijds **de functie van kennisoverdracht en het creëren van een studiesfeer** en

anderzijds **de zorg voor en de opvang van de jongere en het creëren van ruimte voor manifestatie.**

Want zelfs al is het duidelijk dat dit storend gedrag een manier van uiting geven is aan 'het zich niet goed voelen' en al is het soms zo dat elementen binnen de school dit moeilijk gedrag uitlokken of activeren, de kans is groot dat deze jongere in een sfeer van repressie terecht komt en dat de school uiteindelijk enkel nog ruimte ziet om zichzelf te verdedigen.

Waarom zou je zover gaan?

Gaat de taak van de school zover om te proberen strategieën uit te werken om jongeren die ons door hun gedrag blijven uitdagen beter op te vangen?

Dit blijft in de eerste plaats een vraag waar elke school zelf een keuze moet rond maken.

De volgende bedenking lijkt mij belangrijk bij het bepalen van een standpunt.

De school staat niet alleen!

Na het gezin is de jongere de belangrijkste socialisatieplaats. Hoe een jongere zich binnen een school kan handhaven, welke ervaringen hij/zij er opdoet op gebied van relaties met leerkrachten (vertegenwoordigers van de volwassen leefwereld) bepalen in grote mate zijn/haar toekomstige houding tegenover de ruimere maatschappij.

Werd er vertrouwen opgebouwd, was er warmte of is die hele school één grote rotzooi en de maatschappij erbij: een plaats waar geen plaats is voor hem/haar?

In die zin kunnen we alles wat een school bijdraagt tot het 'zich beter voelen' van een jongere zien als toegevoegde waarde aan een toekomstige volwassene. De geleverde inspanning nu heeft een hefboom-effect naar later toe.

Daarmee wil ik de draagwijdte van elk positief ervaren contact naar een moeilijke jongere toe beklemtonen. Het zou zeker een zeer nuttige maatschappelijke besteding zijn de scholen zelf en de leerkrachten meer comfort te geven om tijd te maken voor de begeleiding van hun leerlingen buiten de uren lesgeven om.

Naast deze positieve impact ten voordele van de ruimere maatschappij is het ook zo dat elk positief ervaren contact op zich tussen een leerkracht en een lastige jongen of meisje voldoende energie voor beide partijen losmaakt om de moeite waard te zijn.

Zelf hebben wij de ervaring dat, zelfs als we bepaalde jongeren tenslotte toch moeten doorsturen, dit geen mislukking is als er gedaan is wat kon. Zij zijn zich dan

meestal goed bewust van de aandacht, de vriendschap die hen gegeven is en niet zelden komen ze terug om te vertellen hoe het hen verder vergaat of ze blijven contact houden met een leerkracht.

Stappen in de begeleiding

Als je beslist om zorg te geven aan moeilijke leerlingen: waar let je dan op?

De *basisvoorwaarde* om hier succes te hebben is: *samenwerking*. Geïsoleerd bezig zijn werkt als een druppel op een hete plaat, de impact is niet groot genoeg. Energie hierin steken moet een keuze zijn die door een voldoende aantal mensen binnen de school gedragen wordt en liefst deel uitmaakt van het beleid. Dergelijke opvang kan veel voldoening geven, maar vraagt een engagement waarbij men onderlinge steun absoluut nodig heeft om het te kunnen volhouden en kans op slagen te hebben.

Stap 1

Als die basisvoorwaarde voldaan is komen we bij de *eerste concrete stap naar opvang: een bestendig positief contact tussen een leerkracht en de jongere.*

Naar jongeren toe die echt in de knoop zitten met zichzelf of met hun omgeving en daardoor extra lastig zijn werkt een vriendelijke sfeer onvoldoende. Ook sporadische aandacht en tussendoor een schouderklopje voldoen niet.

Zij hebben iemand nodig die zich specifiek naar hen toe engageert en een relatie met hen wil opbouwen. Dit kan maar hoeft niet de titularis te zijn. Elke leerkracht die hiertoe bereid is kan dit engagement opnemen. Voorwaarden zijn dat het 'klikt' met de jongere en dat zijn/haar draagkracht groot genoeg is om de relatie vol te houden. Meer pedagogisch comfort voor leerkrachten die regelmatig dergelijke taken opnemen zou hier op zijn plaats zijn.

Mijn taak, als interne leerlingbegeleidster, ligt vooral in de tweede lijn en bestaat in dit stadium van de begeleiding uit ondersteuning van de leerkracht.

Wordt er echter niemand gevonden om de relatie met een jongere aan te gaan, dan neem ik dit zelf op. Aangezien ik geen deel uitmaak van het gewone dagelijkse leven van de leerling ben ik daar toch minder geschikt voor.

Bij dit engagement van de leerkracht gaat het zeker niet om een therapeutische relatie (alhoewel ze evenzeer helend werkt), maar om een verhouding mentor/leerling met als belangrijke kenmerken: regelmatig contact, geleidelijk opbouwen van vertrouwen en begrip, warmte, een interactie zo vrij mogelijk van oordeel en van vooroordelen, en die in essentie positief blijft ook als de jongere uit de band springt.

Zeer bemoedigend binnen die relatie is dat de vertrouwensleerkracht dicht genoeg bij de leerling staat om zijn/haar inzet te zien, samen met de twijfels en de vragen, ook als deze inzet voor buitenstaanders nog niet zo duidelijk is.

Dergelijke relatie binnen een schoolstructuur staat volledig aan de kant van: zorg geven, begeleiden. Naar moeilijke leerlingen toe is ze maar vol te houden als de volgende stappen ook gezet worden.

Stap 2

Het uitzetten van twee duidelijke sporen.

Naar de moeilijke leerling toe kunnen we dat als volgt voorstellen:

de school	
als: plaats voor kennisoverdracht met regels en normen om orde, regelmaat en rust te verzekeren.	als: plaats voor aandacht en zorg voor het welzijn van alle leerlingen.
GRENZEN zetten, CONTRACT maken, SANCTIES treffen eventueel andere maatregelen nemen om deze functie van de school te verdedigen.	RELATIE met mentor waar de leerling altijd op kan terugvallen.
Wie? directie, afdelingsverantwoordelijke, graadcoördinator, naargelang de schoolstructuur.	Professionele hulpverlening.

Deze twee sporen naast elkaar volhouden met wederzijdse erkenning en respect brengt:

- *voor de leerling*: duidelijkheid. Hij/zij krijgt duidelijke grenzen gezet door mensen die daar geen compromis rond sluiten.
Ondersteuning van iemand die niet tussenkomt bij het stellen van deze grenzen, maar deze wel respecteert en daarnaast de kant van de leerling blijft zien;
- *voor de vertrouwenspersoon*: de mogelijkheid om de relatie met de leerling in alle omstandigheden positief te houden. Hij/zij hoeft zich niet verantwoordelijk te voelen voor de goede orde van de school, dit nemen anderen over.
Beveiliging en respect in relatie met collega's. Zijn/haar engagement is duidelijk en afgebakend. Indien nodig komen er tegenkrachten in actie (sancties e.d.). Er hoeven geen verwijten te komen van 'tegenwerking', 'tekort aan collegialiteit' e.d.;
- *voor het geheel van leerkrachten*: duidelijkheid en veiligheid. In de volgehouden begeleiding wordt rekening gehouden met hun draagkracht. De grenzen van wat kan binnen de school worden beschermd;
- *voor de professionele hulpverlening* wordt het kader gezet waarbinnen begeleiding mogelijk is. Evenals de vertrouwenspersoon kan hij/zij, door die duidelijke afbakening, rekenen op veiligheid en respect in relatie met collega's.

In onze school gebeurt het stellen van deze grens door gezamenlijk overleg binnen een klasseraad. Dit kan aanleiding geven tot discussies, maar er wordt praktisch altijd een voorstel uitgewerkt waarin bijna iedereen zich kan vinden.

De pedagogische directrice is op dergelijke klasseraad, die meestal speciaal bijeengeroepen wordt, aanwezig.

Stap 3

Naast het opbouwen van een relatie, het uitzetten van twee sporen: één spoor voor begeleiding en één voor het zetten van grenzen is er als *derde stap gewoonlijk* ook *professionele tussenkomst* nodig.

Dit is bij ons de taak van de interne leerlingbegeleider. Zij moet in de eerste plaats *komen tot een begeleidingscontract* met de betrokken leerling.

Een puber is geen kind meer dat je zomaar kunt helpen. In het bijzonder een moeilijke puber is uiterma-

te gevoelig voor machtsverhoudingen.

Wil een hulpaanbod slagen dan moet dit gebaseerd zijn op respect voor de zelfbeschikking van de jongere.

De vraag naar samenwerken is natuurlijk ook al gesteld door de leerkracht die als mentor optreedt, maar bij professionele hulp dringen we dieper door in de privacy van de jongere. Het gaat om samen kijken naar de ruimere context: thuismilieu, plaats tussen leeftijdsgenoten, het kijken naar achtergronden, verborgen gevoelens. Daar moet eerst op basis van gelijkwaardigheid over onderhandeld worden: ben je akkoord dat wij ons in die mate met je inlaten? Waar liggen hierbij de grenzen? Wie betrekken we erbij?

Pas als dit alles duidelijk is kan een meer intensieve begeleiding beginnen.

Zolang deze begeleiding niet echt therapeutisch is blijft ze binnen de schoolmuren in handen van de leerlingbegeleider. Als therapie aangewezen is en als de leerling hiertoe bereid is, wordt er doorverwezen naar mensen buiten de school.

Ik wil nog de nadruk leggen op het feit dat deze professionele hulpverlening duidelijk tweedelijns is. Ze wordt, in principe, pas ingeroepen om rechtstreeks tussen te komen nadat de leerkrachten zelf voor opvang gezorgd hebben en de school zich duidelijk uitgesproken heeft over wat kan en niet kan. Ondersteuning vanuit de tweede lijn is er natuurlijk wel bij het zetten van de twee eerste stappen.

Besluit

Misschien komen deze drie stappen over als een hele opgave. Misschien lijken ze goed haalbaar. Misschien gebruiken jullie een andere strategie die het ook doet. Wat ik kan verzekeren is dat *déze* strategie werkt.

Wij kunnen moeilijke leerlingen, als ze willen meewerken, meer dan vroeger begeleiden tot ze afstuderen.

Het is snel duidelijk of een leerling tot samenwerking te bewegen is of niet en vanuit deze vaststelling kunnen we handelen: ofwel veel energie besteden en de stappen zetten ofwel andere maatregelen nemen,

b.v. een meer geschikte afdeling of een andere school zoeken, op leercontract laten gaan, aanraden te gaan werken, een opname voor observatie of begeleiding als de problemen zo hoog oplopen, soms ook geduld hebben en de schade beperken als de situatie b.v. laat op het schooljaar uit de hand loopt en er geen andere uitweg meer is. De verstandhouding tussen de collega's binnen de afdeling is goed als we een opstelling moeten bepalen naar een lastige leerling toe. We verliezen ons zelden in hoogoplopende ruzies en energievretende discussies om gelijk te halen, waarschijnlijk omdat de procedure duidelijk is en daarin plaats is voor elke mening. Het is telkens kwestie van het goede evenwicht te vinden.

Ten slotte nog deze bedenking.

Het begeleiden van gedragsmoeilijke leerlingen vraagt veel energie en is arbeidsintensief. Succes in deze materie van tussenmenselijke relaties is niet alleen objectief af te meten, maar ligt dikwijls in de gevoelens. Zelfs al voelen we ons onmachtig tegenover een leerling en vinden we dat we mislukt zijn in onze poging

tot opvang, de zaadjes van warmte, begrip en bemoeiding gaan hun eigen weg.

Een school die veel moeilijke leerlingen over de vloer krijgt kan deze meestal niet allemaal houden wil ze zichzelf als 'plaats om te leren' handhaven en dat is soms pijnlijk.

Misschien is het nog pijnlijker als een school haar draagkracht of de draagkracht van haar leerkrachten te boven gaat om toch maar als zo leerlingvriendelijk mogelijk door te gaan.

Een liefdevolle houding naar onszelf en naar onze collega's toe is hier even belangrijk als die naar onze leerlingen.

Anne DE WILDE
Interne leerlingbegeleidster
in de TSO-richting
Coloma-Instituut
Tervuursesteenweg, 2
2800 MECHELEN

OVER BRUGGEN EN LATJES

Een onderzoek naar de eigenheid en resultaten van schoolopbouwwerk

Eind 1993 werd door toenmalig Vlaams Minister van Sociale Aangelegenheden Mevr. L. Detiège een onderzoeksopdracht aan Uit de Marge vzw – Vlaams Jeugdwelzijnscentrum voor maatschappelijk achtergestelde groepen – toevertrouwd. Het betrof een onderzoek naar de relevantie van lokale jeugdwelzijnsinitiatieven die rond een bepaald probleemdomein werken. Het lijstje dat hierbij werd opgegeven was heel verscheiden: leerwerkplaatsen voor jongeren, schoolopbouwwerkprojecten, projecten voor deeltijds lerenden deeltijds werkenden, buurtsportprojecten, preventiegroepen,...

Bij het bekijken van deze lijst valt onmiddellijk op dat de term *project* regelmatig terugkomt. Niet toevallig gaat het om initiatieven die vaak eerst werd opgestart – én momenteel nog overleven – met tijdelijke fondsenmiddelen: het vroegere V.F.I.A. (Vlaams Fonds voor Integratie van Achtergestelden), het Impulsfonds, het E.S.F. (Europees Sociaal Fonds), en in het bijzonder het V.F.I.K. (Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen). De vraag van de minister om de relevantie of het belang van bovenvermelde initiatieven te onderzoeken moet dan ook gezien worden in het kader van de mogelijkheden voor een structurele verderzetting ervan binnen een Vlaams kansenbeleid.

De stuurgroep van dit onderzoek opteerde al vlug voor de noemer *'themagerichte initiatieven'*. Niet dat we hier per se (alweer) een nieuw begrip in het welzijnsland willen introduceren, maar met deze term wilden we die initiatieven aanduiden die voor en met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren rond een bepaald probleemdomein of thema willen werken: rond onderwijs, werk, sport, preventie, enz. Hierdoor kon ook een onderscheid gemaakt worden met de basisorganisatie¹: jeugdwelzijnswerkingen, buurtwerkingen, integratiewerkingen, enz. Tevens werd ervoor gekozen het onderzoek te beperken tot opleidings- en tewerkstellingsinitiatieven en schoolopbouwwerkinitiatieven. Dit artikel heeft het – gezien de aard en eigenheid van het tijdschrift dat voor u ligt – uitsluitend over de schoolopbouwwerkinitiatieven, op basis van de inzichten uit het onderzoek van Uit de Marge en uit de studiedag die in opvolging daarvan werd georganiseerd (studiedag 'Over bruggen en schakels', 28 september 1995, Brussel).

Maatschappelijke achterstelling en onderwijs

Dat binnen het onderzoek van Uit de Marge – als Vlaams Jeugdwelzijnscentrum voor achtergestelde groepen – geopteerd wordt specifieke aandacht te richten op het domein onderwijs is uiteraard niet verwonderlijk. Evenmin is het verwonderlijk dat in de praktijk rond dit domein verschillende (schoolopbouwwerk)initiatieven zijn genomen. Binnen de problematiek van maatschappelijke achterstelling is onderwijs een belangrijk thema of deelproblematiek. Maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren worden met heel wat problemen op dit vlak geconfronteerd. Problemen wat betreft: de toegang tot het onderwijs, een ongelijkheid in de kwaliteit van de loopbaan, en een ongelijkheid in het resultaat van de studieloopbaan. De signalen vanuit het *Algemeen Verslag van de Armoede* en het *Jaarboek 1994 van Armoede en Sociale Uitsluiting* (VRANKEN, VAN MENSEL en GELDOLF) zijn hierover duidelijk:

- 85% van de zittende leerlingen in het eerste leerjaar komen uit sociaal zwakkere gezinnen;
- één op vier kinderen uit achtergestelde gezinnen wordt doorverwezen naar het bijzonder onderwijs-circuit (op basis van de enquête van Mouvement ATD Quart Monde in 1994). Een selectie die voor een be-

langrijk deel gebeurt op basis van culturele en niet van intellectuele verschillen. Een moeder getuigt in het Algemeen Verslag van de Armoede: *'Al te snel worden kinderen die leermoeilijkheden ondervinden geplaatst in instellingen zoals 'Les Castors' en dergelijke. Dit terwijl deze kinderen er zeker zouden komen, mochten zij bijkomende inhaallessen kunnen genieten, zoals nu gedaan wordt. Men duwt hen liever in dat soort richtingen. Maar ons wordt altijd gezegd: het is maar voor één of maximum twee jaartjes. Maar op hun ééntwintigste zitten ze nog altijd in dezelfde blikken-doos!'*;

- 70% van de leerlingen in het beroepsonderwijs komt uit een maatschappelijk achtergesteld milieu (studie van de Commissie van de Franse Gemeenschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest);
- migrantenkinderen en -jongeren hebben het heel moeilijk in ons onderwijssysteem. Ze zijn oververtegenwoordigd in het buitengewoon onderwijs (8,95% in het buitengewoon secundair onderwijs ten opzichte van 4,74% in het gewoon onderwijs). Het aantal migrantenkinderen met 1 jaar achterstand in het lager onderwijs steeg van 28,5% in 1980 tot 34,7% in 1992; in 1992 waren er zelfs zeventien maal zoveel niet-Belgen met twee jaar schoolachterstand als Belgen. En migrantenjongeren zijn nauwelijks terug te vinden in de hogere schoolniveaus: hun aan-

deel in het hoger onderwijs is slechts 1,72% (ter vergelijking: in het kleuteronderwijs 6,27%);
 - het schoolverzuim in een aantal Brusselse scholen wordt op ongeveer één vijfde van de schooltijd geschat; een probleem dat zich duidelijk scherper stelt in het beroepsonderwijs dan in het algemeen vormend of technisch onderwijs.

Schoolopbouwwerk: verschillende initiatiefnemers

De schoolopbouwwerkinitiatieven die in Vlaanderen en Brussel – voor een belangrijk deel onder impuls van de kansarmoedefondsen – zijn ontstaan willen aan de problematiek van maatschappelijke achterstelling van kinderen en jongeren werken, en meer specifiek rond problemen op vlak van opvoeding en onderwijs.

We gingen in het kader van het onderzoek zes schoolopbouwwerkinitiatieven bevragen, en vroegen hun coördinatoren naar de eigenheid, de kenmerken en de resultaten van het (schoolopbouw)werk.

Bij de selectie van de projecten werd een zekere variatie op vlak van inbedding van de projecten nagestreefd. Met inbedding van het project bedoelen we het kader of de organisatie(s) van waaruit het project concreet wordt opgezet. Gezien deze optie is het dan ook niet verwonderlijk dat de initiatiefnemers en dragers van de schoolopbouwwerkprojecten heel verscheiden zijn, en zich situeren in heel verschillende werksoorten en -sectoren: jeugdwelzijnswerk, migrantenwerk, onderwijs en samenlevingsopbouw (zie onderstaande tabel).

Project	Initiatiefnemers Dragers	Sector
Schoolopbouwwerkproject Stad Gent	jeugdwelzijnswerkingen met coördinatie vanuit stedelijk Jeugdcentrum	jeugdwelzijnswerk
Consortium Schoolopbouwwerkprojecten (Antwerpen)	jeugdwelzijnswerkingen en migrantenwerkingen	jeugdwelzijnswerk migrantenwerk
Project Intercultureel Werkers (Antwerpen)	binnen stedelijke scholen met coördinatie vanuit vzw Schoolopbouwwerk	(stedelijk)onderwijs
Schoolopbouwwerkproject Heusden-Zolder	PMS-Centra onderwijsbegeleiding Lokaal Integratiecentrum (met speel-othek) Prov. Integratiecentrum (project School en Gezin)	onderwijs migrantenwerk
Steunpunt Onderwijs Mechelen	ICOM (Lokaal Integratiecentrum)	migrantenwerk
Schoolopbouwwerkproject Diest	De Hangmat vzw	jeugdwelzijnswerk (opgezet vanuit samenlevingsopbouw)

Wel belangrijk is dat deze inbedding duidelijke implicaties met zich meebrengt op vlak van: de **doel-**

groep waarmee gewerkt wordt en de **concrete doelstellingen** van de projecten. De meeste projecten werden opgezet naar aanleiding van concrete noden of problemen van een bepaalde doelgroep waarmee men in de praktijk (in een reeds bestaande welzijns- of socio-culturele organisatie) geconfronteerd werd.

Dit wordt b.v. heel goed geïllustreerd in het geval van het Consortium Schoolopbouwwerkprojecten in Antwerpen. De lokale projecten die aan dit Consortium zijn verbonden zijn eigenlijk ontstaan uit het basiswerk in de buurten, meer specifiek het jeugdwelzijnswerk en het integratiewerk. Verschillende organisaties startten – met VFIK-middelen – zo'n drie jaar geleden een schoolopbouwwerkproject op. In jeugdwelzijnswerkingen werd vastgesteld dat heel wat kinderen problemen hadden met huiswerk. Er werd in de projecten huistaakbegeleiding en naschoolse begeleiding opgezet. Migrant(en)volwassen(en)werkingen werden dan weer geconfronteerd met een grote informatiebehoefte bij migrantenvrouwen. Er werden (vanuit migrantenwerkingen) projecten gestart om de ouders beter te informeren over het schoolsysteem en om hen meer te betrekken bij het onderwijs van hun kinderen.

De (moeder)organisatie of het netwerk² van organisaties van waaruit het schoolopbouwwerkproject is ontstaan, is dus sterk bepalend voor de doelgroep en de concrete doelstellingen van dat project. Naargelang de betrokkenheid van een jeugdwelzijnswerking, migrantenwerking of onderwijsinstantie in het project, wordt vooral gewerkt met respectievelijk de kinderen en jongeren zelf, migrantenkinderen en hun ouders, of schoolteams. De betrokkenheid van deze verschillende organisaties en instanties heeft elk zo z'n voordelen, en dan vooral op vlak van recrutering en bereik van de doelgroep (zie verder).

En toch... een gemeenschappelijke eigenheid

Voortgaande op de evoluties binnen de bevraagde projecten (en op andere signalen vanuit het ruimere schoolopbouwerveld) kunnen we echter vaststellen dat men in het praktijkveld meer en meer tot eenzelfde probleemdefinitie en methodische invulling van schoolopbouwwerk komt. De terminologie die Lieve VANDORMAEL in haar tekst 'Als kinderen de toekomst zijn...' (in: Steunpunt Migrant(en) – Cahiers nr. 4, HIVA-KUL, 1993) is hier heel bruikbaar, en wordt trouwens in de praktijk steeds meer gehanteerd. Meer en meer wordt de onderwijsproblematiek van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren geformuleerd in termen van **een kloof tussen de verschillende opvoedingsmilieus: school, gezin en sociale leefomgeving**. Het gaat om drie bestaanskringen of opvoedingsmilieus waarin kinderen leven én leren, die echter vaak niet op elkaar afgestemd zijn.

Op basis van dergelijke probleemdefinitie komt men tot een *methodisch concept* van schoolopbouwwerk, met name: **schoolopbouwwerk dat zijn waarde en geldigheid vindt in de concrete samenwerking tussen de partners die in deze verschillende opvoedingsmilieus aanwezig zijn: ouders, schoolteams en basisorganisaties**. *Algemene doelstelling* is het voorkomen en ver-

minderen van leer- en ontwikkelingsachterstand. De centrale invalshoek hierbij is de interactie tussen de verschillende opvoedingsmilieus en partners.

Een schoolopbouwwerker: "Je probeert de zaken die mensen al doen een stuk op elkaar af te stemmen. Dat is ook de bedoeling van schoolopbouwwerk: partners uit verschillende hoeken met een verschillende achtergrond en een verschillende manier van werken, leggen toch zaken samen op tafel om voor de doelgroep meer kansen te creëren.... Je vormt een brug tussen twee werelden. Het is maar een klein latje en het zou misschien toch een brug moeten zijn, maar het is er toch al!"

In de volgende punten willen we op drie principes wijzen die ons inziens voor de praktijk van het schoolopbouwwerk belangrijk zijn: **inbedding van het schoolopbouwwerkinitiatief, netwerkbenaderend werken en structureel werken.**

Inbedding van het schoolopbouwwerkinitiatief

We zezen er reeds op dat de bevroegde initiatieven (met uitzondering van het Project Intercultureel Werkers van vzw Schoolopbouwwerk) opgezet werden door een basisorganisatie (uit jeugdwereldzorg, migrantenwerk, samenlevingsopbouw) of door een netwerk met verschillende partners. Deze inbedding werd in de verdere werking behouden. Er blijken dan ook belangrijke voordelen aan dergelijke inbedding verbonden te zijn.

Een eerste voordeel betreft **de recrutering en het bereik van de doelgroep**. Schoolopbouwwerk vereist geschikte ingangen naar de verschillende doelgroepen: - werken binnen een school (b.v. Project Intercultureel Werkers) of vanuit PMS-centra (b.v. Schoolopbouwwerkproject Heusden-Zolder) biedt vooral voordelen op vlak van vertrouwen van schooldirecties en leerkrachten;

- migrantenwerk binnen het gezin (b.v. Steunpunt Onderwijs Mechelen, Consortium Schoolopbouwwerkprojecten Antwerpen) biedt een goede ingang naar migrantenleerlingen en -ouders;

- werken vanuit een jeugdwereldzorg (b.v. Consortium Schoolopbouwwerkprojecten Antwerpen, Schoolopbouwwerkproject Gent) biedt een goede ingang naar de kinderen en jongeren zelf.

Wil men kinderen/jongeren en ouders in een achterstellingspositie bereiken, dan is de betrokkenheid van een basisorganisatie in een schoolopbouwwerkinitiatief heel belangrijk. De schoolopbouwwerk(st)ers kunnen hierbij gebruik maken van de vertrouwensrelatie die binnen dergelijke laagdrempelige emancipatorische (buurt)voorzieningen met de doelgroep reeds is opgebouwd.

Een tweede voordeel betreft **de mogelijkheden voor een integrale aanpak van de probleemsituatie**. Voor problemen op vlak van school is het schoolopbouwwerkinitiatief juist opgezet, maar vaak gaat het om méér... en dan kunnen de betrokken moederorganisatie en andere partners op hun deskundigheid en hulpverleningsmogelijkheden aangesproken worden. Aan een dergelijke inbedding zijn echter een aantal gevaren of aandachtspunten verbonden. In de eerste plaats kan er een **spanning optreden tussen de ver-**

schillende (doel)groepen die door de basisorganisatie en het themagericht initiatief worden bereikt. Het is mogelijk dat de aanwezigheid van een bepaalde groep de werking met andere groepen heel moeilijk maakt. In Diest werd jeugdwereldzorg De Hangmat op een bepaald moment door een groep ('moeilijke') jongeren bezocht, van wie de aanwezigheid een probleem vormde voor de werking van het schoolopbouwwerkproject (ouders lieten hun kinderen niet meer naar de huiswerkklasjes komen).

Daarnaast vergt de inbedding van een project in een basisorganisatie of netwerk toch wel enig **organisatorisch denkwerk en structurering**. Het schoolopbouwwerkproject in Heusden-Zolder heeft wat dit betreft interessante ervaringen op vlak van scheiding tussen juridisch en inhoudelijk werkgeverschap. De inhoudelijke sturing berust bij een stuurgroep bestaande uit het lokaal integratiecentrum, PMS-centra en het ondersteunend project School & Gezin (P.R.I.C.). De werk(st)ers zijn juridisch personeel van de gemeente Heusden-Zolder, maar werken vanuit de betrokken PMS-centra. Een constructie die blijkbaar werkt, mits sluitende afspraken tussen de verschillende partners worden vastgelegd (in Heusden-Zolder werden deze afspraken met betrekking tot bevoegdheidsverdeling en engagementen opgenomen in een heus protocol).

Bovendien wordt er in heel wat projecten een personeelsinvestering gedaan door de basisorganisatie of de netwerkpartners. De **bestaansonzekerheid waarmee heel wat van deze betrokken partners zelf kampen** (zie bijvoorbeeld de situatie van jeugdwereldzorg-

WIJ HELPEN DE
MAATSCHAPPELIJK
ACHTERGESTELDEN
EEN BEETJE BETER

NAAR DE
MAATSCHAPPIJ
TOEGROEIEN

EN
OMGEKEERD

werkingen, buurtwerkingen,...) komt de continuïteit van de themagerichte initiatieven uiteraard niet ten goede. Inbedding van themagerichte initiatieven vraagt dan ook om sterke partners.

Netwerkbenaderend werken

Netwerkbenaderend werken of die partners zoeken en betrekken die een concrete bijdrage kunnen leveren in het oplossingsproces, is een belangrijk strategisch hulpmiddel in de methodiek van het schoolopbouwwerk en moet eigenlijk per definitie – gezien interactie en samenwerking centraal staan in schoolopbouwwerk – in het methodisch handvest van schoolopbouwwerk ingeschreven worden.

Op het niveau van het *basis*onderwijs is duidelijk een **buurt- of wijkgebonden aanpak** aangewezen (in buurtgebonden netwerken): kinderen tot twaalf jaar spelen, leven en lopen school in éénzelfde buurt of wijk. Op het niveau van *secundair* onderwijs opteert men beter voor **schoolgebonden netwerken**: secundaire scholen recruterend immers uit verschillende wijken of gemeenten.

Belangrijk is dat een schoolopbouwwerkproject in dergelijke netwerken door de verschillende schoolnetten vaak als een neutrale partner (d.w.z. niet-netgebonden) ervaren wordt. Een neutrale positie heeft immers een duidelijke meerwaarde voor de concrete samenwerking en interactie tussen de verschillende partners.

Anderzijds is het tijdelijk opzet en de bestaansonzekerheid van de schoolopbouwwerkprojecten een lelijke spelbreker in de samenwerking: een samenwerkingsprotocol (in het kader van het Onderwijs Voorzorgs Beleid) voor het volgende schooljaar moeten afsluiten terwijl nog geen zekerheid bestaat rond het voortbestaan en het personeelskader van het schoolopbouwwerkinitiatief is vaak trieste realiteit. En dit is uiteraard niet echt bevorderlijk om door scholen als volwaardig partner te worden erkend.

Structureel werken

Heel wat schoolopbouwwerkinitiatieven zijn begonnen met het opzetten van activiteiten naar de directe en concrete behoeften en noden van de doelgroep, b.v. de organisatie van huiswerkklasjes en naschoolse begeleiding. Doelstellingen op vlak van structureel werken werden niet of nauwelijks geformuleerd; men werkte eerder compensatiegericht. Verschillende coördinatoren benadrukten dat ouder- en schoolvervangend werken dient vermeden te worden. Maar wat dan met die directe vragen en problemen van de kinderen en jongeren? Of zoals een welzijnswerker het formuleerde: *“De enige zekerheid die je hebt is die doelgroep die elke dag aan je deur staat te kloppen.”* Of het verhaal van een andere werker op de studiedag ‘Bruggen en schakels’ dat – ondanks je bedoeling om voortaan vooral preventief en emancipatorisch naar ouders te werken – diezelfde ouders komen vragen de huiswerkklasjes voor hun kinderen verder te zetten. Structureel werken binnen schoolopbouwwerk wil zeggen dat de activiteiten gericht moeten zijn op het sti-

muleren van de verantwoordelijkheid van de opvoeders in de verschillende opvoedingsmilieus (gezin, school, sociale leefomgeving). In het praktijkveld wordt inderdaad steeds meer nadruk gelegd op dit structureel aspect: stimuleren van de interactie en concrete samenwerking tussen de verschillende partners, ondersteunend werken, werken naar overdraagbaarheid van activiteiten naar ouders en scholen, vervullen van een signaalfunctie. Tijdens de studiedag ‘Bruggen en schakels’ werd door verschillende aanwezigen gesteld dat huistaakbegeleiding moet kunnen (cfr. de directe nood van heel wat kinderen), maar dat deze activiteiten steeds gekaderd moeten worden in een proces. Voorwaarden bij deze werking zijn dan regelmatige en gestructureerde contacten met ouders en met schoolteams: huistaakbegeleiding kan dus een goede uitvalsbasis zijn voor het op elkaar betrekken van de verschillende partners in het leer- en ontwikkelingsproces. Of hoe persoonsgericht werken een structureel proces op gang kan trekken.

Een schoolopbouwwerkster: *“Schoolopbouwwerk heeft voor mij te maken met de dynamiek tussen school en wat daar buiten ligt. Naschoolse begeleiding heeft vooral als doel kinderen te ondersteunen op vlak van taalvaardigheid, op vlak van huistaken, ... Ik denk dat dat een vertrekpunt kan vormen om aan schoolopbouwwerk te doen. Maar ik denk niet dat dat op zich schoolopbouwwerk uitmaakt. Als je het wil vertalen naar schoolopbouwwerk toe dan moet er een duidelijke link zijn met het thuismilieu en met de school; dan kan naschoolse begeleiding een belangrijke rol spelen in het kader van schoolopbouwwerk. We proberen naar kinderen en ouders toe te werken, maar proberen ook sterk schoolondersteunend of schoolveranderend te werken. In schoolopbouwwerk moet je steeds die dynamiek hebben tussen gezin en buurt.”*

Schoolopbouwwerk: partner in een groeiproces

Werken aan maatschappelijke achterstelling is procesmatig en opbouwend werken, en dat geldt ook voor schoolopbouwwerk. Het naar elkaar toegroeien van de verschillende opvoedingsmilieus is een traag en moeilijk **groeiproces**. De vertrouwensrelatie met het gezin, de school, de kinderen en jongeren wordt stap voor stap opgebouwd. Het is ons inziens duidelijk dat een problematiek die al meerdere decennia wordt onderkend, in één- of tweejarige projecten niet kan worden opgelost. En toch zijn er resultaten.

Alleen zijn deze resultaten meestal kleine stappen, en zijn ze – zoals Vlaams minister L. PEETERS tijdens de studiedag ‘Over bruggen en schakels’ zelf aangaf – niet of nauwelijks in cijfertjes en grafieken weer te geven: meer allochtone moeders en vaders op ouderavonden in de scholen, ouders die vlugger de stap naar de school zetten, leerkrachten die – de achtergrond kennende – meer geduld hebben met de Stevens of Amina’s die het toch niet helemaal snappen en hen ook positief zien evolueren, samenwerking tussen scholen en buurtwerk tijdens het plaatselijk buurtfeest, leerkrachten die meewerken aan de vrijetijdsactiviteiten binnen een integratiewerking of jeugd welzijnswerking, meer overleg tussen scholen en welzijnswerk en tussen scholen onderling,...

Nood aan erkenning

Ondanks de eigenheid en specifieke resultaten van de schoolopbouwwerkinitiatieven, die ook worden vermeld in teksten van de Vlaamse overheid (cfr. Vooruitgangrapport Armoedebeleid 1993-1994 van de Vlaamse Intersectoriële Commissie Armoedebestrijding) missen deze nog altijd een structurele erkenning. De eigenheid van schoolopbouwwerk – verschillende sectoren samenbrengen en tot verdere samenwerking stimuleren – lijkt deze methodiek naar verdere erkenning toe ernstig parten te spelen: een specifieke eigenheid die niet past binnen één van de hokjes van het beleid. Schoolopbouwwerkinitiatieven vallen als het ware (net als hun doelgroep) tussen twee stoelen. Inhoudelijk leunt schoolopbouwwerk immers zowel aan bij het beleidsdomein *welzijn en gezin* als bij het beleidsdomein *onderwijs*. Een regelgeving voor het schoolopbouwwerk blijft – omwille van de consequenties voor de begrotingen van de betrokken ministers – al heel lang uit.

De schoolopbouwwerkinitiatieven moeten het tot nu toe doen met tijdelijke projectmiddelen (al of niet reeds in afgeslankte vorm). Schoolopbouwwerk is echter **procesmatig werken**, en is (meestal) incompatibel met tijdelijke fondsenmiddelen. Projectmatig werken als methodiek is heel goed bruikbaar in een experimenteel opzet. Als financieringsmechanisme werkt het echter nefast voor de beschreven initiatieven: een grote bestaansonzekerheid met tijdelijke contracten voor het personeel en een voortdurende zoektocht naar middelen, een gebrek aan continuïteit met negatieve gevolgen voor de samenwerking met de partners en voor de vertrouwensrelatie met de doelgroep. Een schoolopbouwwerk(st)er: *“Hoe langer hoe meer scholen doen een beroep op ons, en vragen om een samenwerking. En zelfs scholen die lang weigerachtig tegenover ons stonden, vragen om ook bij hen een moedergroep op te starten. Vroeger moesten we onszelf waar maken, en nu de middelen gehalveerd zijn hoeven we ons zelfs niet meer waar te maken. Er zijn veel meer aanvragen dan we aankunnen.”*

Wanneer schoolopbouwwerkinitiatieven middelen zouden krijgen voor een werking op middellange termijn (b.v. op basis van een vijfjarenplan), zouden – samen met de doelgroep – projectmatige stappen genomen kunnen worden in een oplossingsproces.

Andere belangrijke aandachtspunten naar een toekomstige erkenning van schoolopbouwwerk zijn:

- een degelijke omkadering voor doelgroep-geëigende aanpak, met name huisbezoeken, thuisbegeleiding, moeder-, vader- en oudergroepen, en de inzet van brugfiguren of intercultureel werk(st)ers. De nood aan brugfiguren stelt zich niet alleen ten aanzien van allochtone ouders, maar ook ten aanzien van autochtone ouders. Vaak wordt immers ook te weinig rekening gehouden met de leefwereld en achtergrond van autochtone kansarmen;

- autochtone kinderen en jongeren komen trouwens in het schoolopbouwwerk momenteel nog te weinig aan bod (een gevolg van de opties die vroeger binnen het OnderwijsVorrangsBeleid werden genomen). Specifieke aandacht voor deze groep dringt zich op. Als ingang naar autochtone kinderen en jongeren kunnen dienen: buurtorganisaties, initiatieven die werken met generatie-armen, jeugdwelzijnswerkingen, dagcentra Bijzondere Jeugdzorg, enz.;
- voorzien in de uitbouw van een coördinerend kader, een materialenbank voor schoolopbouwwerk, een vormingsaanbod voor schoolopbouwwerk(st)ers, verdere methodiekontwikkeling. Initiatieven die hier rond worden genomen gebeuren uiteraard best in samenhang met het bestaande aanbod (op regionaal, provinciaal en gemeenschapsniveau). Themagerichte initiatieven rond onderwijs zijn ons inziens een noodzakelijk onderdeel in een integraal, geïntegreerd en inclusief jeugdwelzijnsbeleid. Hun eigenheid en specifieke bijdrage in een kansenbeleid verdient dan ook een stevige erkenning van overheidswege. Wij pleiten in elk geval binnen een dergelijk erkenningskader voor een stevige inbedding van de initiatieven in basisorganisaties of netwerken.

- Het onderzoeksrapport ‘De Proef op de Som’ kan men bestellen bij Uit de Marge vzw, Hof ter Lo 6b, 2140 Borgerhout, tel.: 03/235.18.81.
- Door de drie koepelorganisaties VCIM, VIBOSO en Uit de Marge werd een voorstel met betrekking tot erkenning en subsidiëring van schoolopbouwwerk uitgewerkt (in dit voorstel wordt onder andere gepleit voor een subsidiëring van schoolopbouwwerk via lokale netwerken; binnen deze netwerken worden prioriteiten vastgesteld, en worden afspraken gemaakt met betrekking tot de inzet van deze middelen). Dit voorstel werd aan de bevoegde ministers overgemaakt.

Henk VAN HOOTEGEM

Uit de Marge vzw
Hof ter Lo, 6B
2140 Borgerhout

NOTEN

¹ Met een basisorganisatie bedoelen we een geïntegreerde welzijns- of socio-culturele organisatie voor maatschappelijk achtergestelde groepen met rechtstreeks contact en een vertrouwensrelatie met de doelgroep(en). De basisorganisaties (uit jeugdwelzijnswerk, buurtwerk, migrantenwerk) zijn overwegend territoriaal gericht (op buurtniveau), maar kunnen dat ook niet zijn (b.v. Centrum Kauwenberg: gericht op generatie-armen uit heel Antwerpen).

² Het begrip ‘netwerk’ wordt hier gebruikt in de betekenis van een geheel van actoren die – vanuit hun betrokkenheid met eenzelfde probleemsituatie – samen een aantal engagementen ter verbetering van die situatie opnemen.

DE LEERLING MAAKT HET VERSCHIL

LEERLINGENPARTICIPATIE

OP SCHOOL

Argumenten voor een leerlingbetrokken school

Leerlingenparticipatie is terug van weggeweest. Scholen leveren inspanningen om de leerlingen te betrekken bij het schoolgebeuren; her en der experimenteert men met verschillende vormen van leerlingraden.

Anders dan in de post-68-periode – toen naast de verbeelding ook de inspraak aan de macht moest komen, en veel scholen al of niet met blijvend succes leerlingraden vanuit dit elan installeerden – wordt vandaag ook vanuit de inspraakgedachte, maar vanuit andere bekommernissen tegen leerlingenparticipatie aangekeken.

De school als leefgemeenschap

Leerkrachten en directies willen in de school leerlingen betrekken bij het reilen en zeilen van de school om verschillende redenen.

Het leven op school wordt aangenamer als iedereen – ook de leerlingen – zich betrokken voelt op die leefgemeenschap en er mee verantwoordelijkheid voor draagt. Iemand die zich als persoon erkend voelt gaat beter functioneren. Een leerlingbetrokken school wordt dus ook een effectievere school. Goed opgezette participatie kan, naast veel andere factoren, het leefklimaat op school sterk beïnvloeden.

De school als oefenplaats in burgerzin

Maar de school is ook een opvoedingsmilieu. Naast de vele kerntaken die de school vervult, worden vanuit de samenleving meer en meer opdrachten doorgespeeld naar het onderwijs. Preventieprogramma's, milieu-, verkeers- en relationele opvoeding, intercultureel onderwijs zijn slechts enkele voorbeelden.

Opvoeden tot burgerzin is een recenter thema waarvoor eveneens richting onderwijs wordt gekeken. De school moet in haar opvoedingsproject ook aandacht hebben voor de vorming van haar leerlingen tot kritisch denkende, verantwoordelijke, tolerante burgers. Hoe kan een school ernaar streven 'de leerlingen via een geleidelijke en begeleide deelneming aan het schoolbeleid, een realistisch inzicht in de werking van de democratie in grote, complexe samenlevingen en organisaties te geven'? (uit 'De school staat niet alleen', p. 74).

Eindtermen

'Opvoeden tot burgerzin' en 'Sociale vaardigheden' zijn vakoverschrijdende eindtermen die onder andere via welbegrepen leerlingenparticipatie mee gerealiseerd kunnen worden.

Het dagelijks samenleven op school biedt heel wat aanleidingen om met leerlingen reëel te onderhandelen over zaken die hen aanbelangen, om sociale vaardigheden in te oefenen, om processen te voorzien die al dan niet leiden tot goede besluiten, om inzicht te krijgen in de structuur van de school en de diverse posities die daarin een rol spelen.

Opvoeden tot burgerzin kan dus op school veel meer betekenen dan er enkel les over geven. Meteen wordt ook duidelijk dat leerlingenparticipatie om meer gaat dan het oprichten of het in stand houden van een leerlingenraad.

Welbegrepen leerlingenparticipatie raakt de school als leefgemeenschap, wordt mee bepaald door een leerlingbetrokken schoolklimaat, biedt mogelijkheden tot reële opvoeding in burgerzin en sociale vaardigheden, benadert de jongere als totale persoon en maakt dus mee integrerend deel uit van het pedagogisch project of visie van de school.

Tenslotte, in het maatschappelijk debat over het onderwijs ontbreekt maar al te dikwijls de stem van zij voor wie het allemaal bedoeld is, met name de leerlingen. Werken aan leerlingenparticipatie is alleen daarom al de moeite waard. Maar ook buiten de concrete school zouden leerlingen moeten gehoord kunnen worden in (beleids)aangelegenheden die hen als leerling rechtstreeks aanbelangen.

Aandachtspunten voor welbegrepen leerlingenparticipatie

Onder de titel 'Jouw school is onze school. Naar een leerlingbetrokken school' doet de Koning Boudewijnstichting voor het tweede opeenvolgende schooljaar een meervoudig aanbod aan alle Vlaamse scholen Secundair Onderwijs om hun inspanningen ter zake te ondersteunen of te optimaliseren.

Eerder dan dit aanbod hier te beschrijven – alle scholen ontvingen immers in september jl. de brochure 'Jouw school is onze school'¹ in tweevoud – willen we in deze bijdrage verder stilstaan bij wat deze campagne tot nog toe heeft geleerd.

Het gaat om een aantal vragen die binnen de schoolcontext een antwoord moeten krijgen, wil de leerlingenparticipatie er een voldoende brede basis hebben en stevig wortel schieten.

Deze vragen worden gerangschikt onder negen deelthema's die voortkomen uit een verkennend onderzoek² dat twee jaar terug, als start van deze campagne in 25 scholen gebeurde, en uit de bevindingen van de deelnemende scholen (tot nog toe zo'n 120-tal) en de externe begeleiders van het aanbod van 'Jouw school is onze school'.

Randvoorwaarden

De belangrijkste randvoorwaarde voor het slagen van leerlingenparticipatie is in welke mate leerlingen 'ernstig genomen worden'. Dit lijkt een beetje een boutade, nochtans halen jongeren dit aan als één van de belangrijkste punten van appreciatie in hun relaties met volwassenen. Dit klimaat is niet evident aanwezig in heel wat scholen. Welk soort gesprekken voert men met leerlingen? Hoeveel leerkrachten geloven in dit soort open gesprekken en hoeveel leerkrachten blijven sceptisch over het nut en de haalbaarheid ervan? Is er ruimte voor zelfstandig initiatief van leerlingen voor zaken waarin ze zelf geloven?

Motivatie

Waarom kiest een school ervoor om iets te ondernemen met betrekking tot leerlingenparticipatie? Maakt deze keuze mee deel uit van het pedagogisch project van de school? Participatie vormt dan een onderdeel van een visie waarin de totale persoonsontwikkeling van de leerling voorop staat. Of gaat het om een visie waarin een leerschool in burgerzin primeert. Of dient participatie als hefboom voor een meer betrokken, dus aangenamer, dus effectievere school. Leerlingenparticipatie kan ook louter als uithangbord, als imago-versterker gebruikt worden.

Initiatiefnemers

Wie wenst de leerlingenraad? De impuls kan van de leerlingen, de leerkrachten en/of de directie komen. Telkens moet de andere partij met de nodige openheid en zonder dwang benaderd worden.

Omvang

Heeft de school een duidelijk beeld van wie ze bij de participatie wil betrekken? Klassen, graden, richtingen, open en gesloten formules van vergaderen spelen hier een rol. Het bereiken van de achterban, niet betrokken leerlingen en leerkrachten is een blijvend aandachtspunt.

Hier kan ook op het volgende gewezen worden: in scholen met een participatief klimaat worden heel wat vragen en problemen tussen leerlingen en leerkrachten/directie via informele weg opgelost; spontane, natuurlijke contacten tussen de betrokkenen zijn een belangrijk communicatiekanaal in deze scholen.

Inhoud

Nogal wat leerlingenraden beperken zich tot de organisatie van allerhande parascolaire activiteiten; ze vormen een knooppunt van werkgroepen. Deze organisatorische invulling betekent meestal een stevige drijfkracht voor de raad.

Nochtans kan de vraag gesteld worden of welbegrepen leerlingenparticipatie zich niet kan/moet inlaten met essentiële thema's in het schoolsamenleven. Relaties tussen leerlingen onderling kunnen heel wat spanningen met zich brengen (pesten, uitsluiten, conflicten). Kan een leerlingenraad daarin een rol spelen? Dezelfde vraag kan gesteld worden met betrek-

king tot de relaties tussen leerlingen enerzijds en leerkrachten en directie anderzijds. Welke rol speelt een leerlingenraad in het schoolbeleid? Heeft hij invloed op het schoolreglement? Wordt leerlingenparticipatie mogelijk gemaakt bij de invulling van projectonderwijs, uitwisselingen,...? Kan een leerlingenraad een rol spelen in preventieprogramma's rond drugs, gezonde voeding, vandalisme, enz.?

Verwordt de leerlingenraad tot een klachtenbank of kan hij een breed overlegpatroon bieden waarop verschillende problemen en thema's ter sprake kunnen gebracht worden?

Begeleiding

Succesvolle leerlingenparticipatie vereist begeleiding. Is een school bereid om in die begeleiding te voorzien? Krijgen leden van de raad en begeleidende leerkrachten vormingskansen? Er is nood aan vorming in gespreks- en vergadervaardigheden, maar ook de algemene communicatiecultuur op school moet ondersteund worden om concrete participatie kansen te geven.

Organisatievorm

Wil men de participatie een vaste structuur geven of kiest men eerder voor een open, participatief schoolklimaat, zonder specifieke organen of structuren? Elk van deze benaderingen vraagt een minimum aan afspraken, procedures en werkvormen. Meestal wordt aan leerlingenparticipatie vorm gegeven in een bepaalde raad; deze raad kan geen doel op zich vormen maar is slechts een middel om participatie een werkbaar kanaal te bieden.

Draagkracht

Hoe worden bevoegdheden van een leerlingenraad afgebakend? Hoe kan men duidelijk maken dat een raad meestal slechts een adviserende rol kan spelen, maar dat adviezen wel degelijk tot verandering en resultaat kunnen leiden? Belangrijk is dan wel dat de participatie-inspanningen leiden tot zichtbare resultaten of tot een motivatie van een negatief antwoord. Voorziet men tijd en ruimte, al of niet binnen de lesuren, om participatie vorm te geven? Krijgt een raad eigen werkingsmiddelen?

Terugkoppeling

Welke middelen voorziet men om de brede achterban geïnformeerd te houden? Hoe verloopt de communicatie in de school? Voorziet men evaluatiemomenten en hoe wordt de continuïteit verzekerd, namelijk het tijdig betrekken van jongere leerlingen die het werk van de raad verder kunnen zetten.

Deze negen kapstokken bieden een houvast om de leerlingenparticipatie in de eigen school te bevragen. Uiteraard zal de concrete context van elke school voor eigen antwoorden zorgen. In de laatste bijdrage van de brochure 'Jouw school is onze school'¹ wordt uitgebreider ingegaan op deze negen deelthema's.

Afsluitend mag gesteld worden dat in heel wat Vlaamse secundaire scholen werk gemaakt wordt van een leerlingbetrokken schoolsamenleving. Verschillende formules worden uitgeprobeerd, de nood aan begeleiding en ondersteuning wordt ingezien en meer en meer scholen zien leerlingenparticipatie als integreerend deel van hun opvoedingsproject.

Toch dienen nog veel antwoorden gevonden te worden, ondermeer: er zijn geen voor de hand liggende modellen, leerkrachten zijn weinig opgeleid om dit soort processen te begeleiden en het gevaar blijft dreigen dat men met de formele installatie van een leerlingenraad het werk als af beschouwd.

Ook vanwege het onderwijsbeleid is er aandacht voor leerlingenparticipatie: een aantal netten neemt initiatieven ter ondersteuning en het departement Onderwijs volgt en ondersteunt mee de campagne 'Jouw school is onze school'.

Jan BLONDEEL
Opdrachthouder bij
de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat, 21
1000 BRUSSEL

NOTEN

- ¹ De brochure *'Jouw school is onze school. Naar een leerlingbetrokken school'* (tweede herwerkte versie, september '95, kostprijs: 200 BF) is een uitgave van de Koning Boudewijnstichting, Programma 'Burgerzin', Brederodestraat 21 te 1000 Brussel. Ze werd in twee exemplaren gratis bezorgd aan alle Vlaamse scholen met secundair onderwijs. Naast een meervoudig vormingsaanbod, waarop de scholen gratis konden intekenen, bevat ze:
 - twee analyse-instrumenten om enerzijds het algemeen participatieklimaat van de school en anderzijds het concreet functioneren van de leerlingenraad te bevragen;
 - enkele achtergrondteksten met betrekking tot aandachts- en knelpunten in verband met leerlingenparticipatie.
- ² *'Leerlingenparticipatie op school. Een verkennend onderzoek naar de aanwezige leerlingenparticipatie en schoolcultuur in 25 Vlaamse secundaire scholen'* (november 1993), een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Koning Boudewijnstichting.

HET JAC-PROJECT 'JEUGDADVISEUR' TE AALST¹

Onder vrienden op café, op school of in de sportvereniging wordt er over vanalles gepraat. Plots laat Isabel verstaan dat ze in moeilijkheden zit. Zo'n vertrouwelijke mededeling kan levensbelangrijk zijn. Als niemand reageert, kan de probleemsituatie van Isabel vergroten. Isabels vrienden zijn op dat moment de best geplaatste 'hulpverleners'. Maar hoe moeten zij op die dringende oproep reageren? Hoe kunnen zij helpen? Naar waar kunnen ze doorverwijzen? In dit geval kan de jeugdadviseur van betekenis zijn. Een jeugdadviseur is een jongere die opgeleid is om leeftijdsgenoten te helpen en hen eventueel door te verwijzen naar de bevoegde professionele diensten.

Het Jongerenadviescentrum TILT te Brussel nam als eerste het initiatief om een cursus 'jeugdadviseur' in te richten. Het doel van de JAC's is immers het verstrekken van informatie en advies naar jongeren toe en het realiseren van een voor jongeren meer toegankelijke manier van hulpverlening. Met het nieuwe initiatief poogde men de leemte in de eerstelijns hulp op te vangen.

In navolging van TILT organiseerde het J.A.C. Aalst eveneens de cursus 'jeugdadviseur'. Ondertussen loopt het project in het derde werkjaar en werd de cursus reeds voor de derde keer georganiseerd. Het blijkt meer dan succesvol te zijn.

Ontstaan van het project

Het doel van de Jongerenadviescentra (JAC's) is het verstrekken van informatie en advies naar jongeren toe en het realiseren van een voor jongeren meer toegankelijke manier van hulpverlening. Jeugdonderzoek², dat in het begin van de jaren '80 doorgevoerd werd, bracht een aantal knelpunten aan het licht.

Ten eerste stelde men vast dat, ondanks de permanente zorg van het J.A.C. om de drempel van de hulpverlening zo laag mogelijk te houden, *de JAC-werking voor een grote groep jongeren toch nog ongekend blijft*. De vele middelen van het J.A.C. om een vlotte toegankelijkheid van het aanbod te waarborgen aan alle jongeren (o.a. de open winkelruimte, openingsuren buiten de school- en kantooruren, het achterwege laten van bureaucratische intakeformaliteiten, gratis en anonieme hulpverlening, een regelmatige bekendmaking in scholen, jeugdhuizen en verenigingen, ...), blijken toch nog niet afdoende. Het blijft pover gesteld met de bekendheid van de JAC's.

Ten tweede bleek dat, *als de jongeren het hulpaanbod kennen, ze er slechts schoorvoetend een beroep op doen*. Zo wordt het laagdrempelig karakter van de JAC's door de jongeren nog te hoog bevonden. Bovendien wijst het onderzoek ook uit dat jongeren met vragen en problemen *eerst en vooral raad vragen bij hun leeftijdsgenoten*. Zij blijven dus de eerste aanspreekbaren.

En ten derde moest men constateren dat de jeugdhulpverlening dikwijls genoodzaakt is *laattijdig in te grijpen*. Vragen stapelen zich op en problemen nemen in omvang toe, waardoor er een acute situatie ontstaat met vaak vrijwel geëscaleerde, onoplosbare problemen. In deze toestanden ziet men zich genoodzaakt naar de zogezegde 'zware en dure middelen' te grijpen (b.v. gerechtelijke interventie, afkickprogramma's,...). Het zou gunstiger zijn indien de hulp-

verlening in een veel vroeger stadium in de sociale leefwereld van de jongere kon binnenstappen.

Het J.A.C. van Aalst organiseerde in de eigen regio eveneens een enquête³ bij een duizendtal jongeren. De verwerking hiervan bevestigde duidelijk de bovvermelde feiten. Deze vaststellingen spoorden het J.A.C. aan om nieuwe initiatieven te ontwikkelen die een brug slaan tussen de jongeren en het hulpaanbod. Daarbij worden twee prioritaire aspecten naar voor geschoven: *alle jongeren bereiken en tijdig ingrijpen*.

Een oplossing: vindplaatsgericht werken én jongeren helpen jongeren

De werkmethode *vindplaatsgericht werken* kwam tegemoet aan de dubbele doelstelling en leek tevens een goede aanvulling te zijn op het klassieke winkelmodel. Vindplaatsgericht werken betekent 'sterker doordringen in de leefomgeving van de jongeren'. Dit impliceert dat men zelf naar de jongeren moet toestappen, naar plaatsen waar men jongeren kan aantreffen. Bijgevolg kunnen vindplaatsen erg divers zijn: school, vormingscentra, (deeltijdse) arbeidsplaatsen, jeugdhuizen, jongerencafés,...

Bij deze werking zijn het juist jongeren, die ingeschakeld worden bij de hulpverlening. De jeugdadviseurs vervullen vanuit hun leeftijdscategorie een informatie- en doorverwijsfunctie naar professionele hulpverleningsinstanties. Met deze werkwijze gaat men dus uit van de overtuiging dat jongeren het meest geschikt zijn om andere jongeren de eerste stap naar hulpvoorzieningen te doen zetten. Dat houdt meteen een erkenning in van het feit dat jongeren een eigen, behoorlijk afgesloten cultuur kennen: daar kan alleen een andere jongere gemakkelijker binnen stappen!

Doelstelling van het project

Het project jeugdadviseur wil jongeren vormen zodat zij wegwijs worden in de doolhof van de jongerenhulpverlening en zodat zij inzicht krijgen in een aantal problemen waarmee jongeren frequent geconfronteerd worden. Het is de bedoeling dat de deelnemers na de opleiding belangrijke *schakelfiguren* worden tussen hun leeftijdsgenoten en de professionele hulpverlening. Als jeugdadviseurs worden zij meer dan anderen alert voor de problemen die zich aandienen in hun eigen omgeving. Door hun kennis van het hulpaanbod zijn ze ook beter in staat om, indien nodig, door te verwijzen naar de bestaande diensten.

Profiel van de jeugdadviseur

Het project beoogt zeker niet om van de jeugdadviseurs volleurde hulpverleners te maken. Wel personen die aan leeftijdsgenoten eerste hulp kunnen bieden door te luisteren, informatie te geven en te steunen bij het zoeken naar een oplossing.

Het J.A.C. 'TILT' omschrijft het profiel van de jeugdadviseur als volgt: "De jeugdadviseur is zelf een jongere. Daarenboven moet hij/zij bereid zijn een deel van zijn/haar vrije tijd, als vrijwilliger, aan zijn/haar taak als jeugdadviseur te besteden. Een taak die in zijn/haar eigen leefwereld moet uitgeoefend worden. Deze taak is eerste hulp te bieden aan jongeren met vragen en problemen. Die jongeren worden zonnodig doorverwezen naar de professionele hulpverlening. Tevens moet hij/zij een sociaal voelende figuur zijn die snel contacten legt met andere jongeren. Er wordt een zeker engagement verwacht."⁴

- * **de eigen omgeving:** dit kan de school, de klas, de jeugdbeweging, het jeugdhuis, de vriendenkring,... zijn.
- * **eerste hulp bieden:**
 - door een gesprek waarin de hulpvrager de kans krijgt om zijn vraag of probleem te verduidelijken;
 - door het geven van informatie die belangrijk kan zijn bij het oplossen van een probleem;
 - door verdere steun te bieden bij het zoeken naar oplossingen.
- * **vragen en problemen:** rond school en studie, vakantie en vrije tijd, werk en werkloosheid, relaties, seksualiteit, conflicten tussen ouders en kinderen, rechten van minderjarigen, zelfstandig wonen,...
- * **doorverwijzen:**
 - naar een J.A.C. voor specifieke informatie en advies of voor begeleiding op lange termijn;
 - naar andere diensten voor meer gespecialiseerde hulp (v.b. Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Centrum voor Levens- en Gezinsvragen,...).De jeugdadviseur legt mee de contacten met die diensten en vergezelt de hulpvrager (drempelverlagend).
- * **engagement:** doordat de jeugdadviseur een jongere is, zal dit een positief effect naar drempelverla-

ging teweeg brengen. "Er zal meer bepaald een gelijkwaardige relatie ontstaan tussen hulpvrager en hulpverlener, niet in het minst door het behoren tot dezelfde leeftijd. Door het hanteren van dezelfde communicatie met dezelfde verbale en non-verbale uitdrukkingen is de taalbarrière vrijwel nihil. Eveneens hanteren zij dikwijls dezelfde waarden en normen."

- Engagement veronderstelt dat de jeugdadviseur:
- voldoende *basiskennis* heeft over de verschillende thema's en problematieken die bij jongeren leven (o.a. rechten en plichten, verslaving,...). Tevens moet hij kennis hebben van de verschillende hulpverleningsinstanties (hun doelstellingen, hun werking);
 - een (*basis*)opleiding wil volgen en dat hij bereid is ook aan de *follow-up bijeenkomsten* deel te nemen. In de eerste plaats kunnen hier ervaringen uitgewisseld worden. Daarnaast kunnen thema's en problematieken, waarvan jeugdadviseurs nog niet (voldoende) op de hoogte zijn of waarover zij zelf uitleg vragen, aan bod komen;
 - zich op één of andere manier bekend maakt in zijn omgeving.

De opleiding in Aalst

1. Doelgroep en tijdsduur

De opleiding in Aalst richt zich op de 15 tot 19-jarigen. Om deel te nemen, hebben zij geen speciale voorkennis nodig. De opleiding tot jeugdadviseur loopt over twee woensdagnamiddagen en een volledig weekend. Daarna zijn er nog de tweemaandelijksse follow-up bijeenkomsten.

2. Inhoud van de sessies

Eerste woensdagnamiddag

Tijdens de eerste bijeenkomst krijgen de deelnemers en begeleiders de kans om zich aan elkaar voor te stellen. Tevens wordt het doel van de opleiding en het functioneren als jeugdadviseur voorgesteld. De deelnemers kunnen ook hun verwachtingen over de opleiding kwijt.

Daarna volgt een voorstelling van het J.A.C. als eerstelijnsdienst voor jongeren (ontstaan, werkingsprincipes, hulpverlening en begeleiding, vorming en projecten). De persoonlijke kennismaking met de JAC-medewerkers is hierbij van groot belang.

Tweede woensdagnamiddag

Tijdens de tweede bijeenkomst wordt de sociale kaart van de Aalsterse regio voorgesteld. Daaraan werken diensten mee die representatief zijn voor hun werksort:

- C.G.S.O. (Centrum Geboorteregeling en Seksuele Opvoeding);
- C.L.G. (Centrum voor Levens- en Gezinsvragen);
- C.B.J. (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg);
- O.C.M.W.
- Infolijn Jongerenrechten;
- Sociale Dienst Politie;
- Niemandslaan (crisisopvang);

- Lokaal Integratiecentrum;
- Druglijn, Jobfoon, Aidstelefoon.

De deelnemers worden in groepjes ingedeeld en krijgen een aantal probleemsituaties voorgeschoteld waarmee ze bij de verschillende diensten te rade moeten gaan. Op deze manier weten de deelnemers ook waar de diensten zich bevinden en wordt het tevens gemakkelijker om achteraf iemand door te verwijzen.

Het weekend

Het weekend wordt ingevuld met de volgende thema's:

- rechten en plichten van de minder- en meerderjarige;
- veilig vrijen;
- druggebruik;
- gespreks- en luistertechnieken.

Opnieuw worden er groepjes gevormd. Per groepje doorloopt iedereen elk thema. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van spel-, video- en diamateriaal (Vergeet de Gids Niet, Infotronic, Alcoholspel, Sexfoon,...).

De sessie rond gespreks- en luistertechnieken gaat door in de grote groep. Het oefenen gebeurt terug in kleine groepjes.

De follow-up bijeenkomsten

Na de opleiding worden de jeugdadviseurs verder gevolgd via tweemaandelijks bijeenkomsten waarbij ervaringen kunnen worden uitgewisseld. Tevens worden op vraag van de deelnemers een aantal problematieken uitgediept en eventueel gastsprekers uitgenodigd. Deze follow-ups gaan door in het J.A.C. op woensdagnamiddagen.

Een behoorlijk deel van de laatste follow-up vergaderingen ging naar het thema 'drugs', een onderwerp dat actueel zéér gevoelig ligt. De jeugdadviseurs vroegen naar informatie rond dit thema. De overkoepelende organisatie van de JAC's (de F.J.A.C.) promootte de informatiecampaagnes omtrent deze topic.

Een eerste evaluatie van het project

Het project loopt nu in het derde werkjaar. Een grondige evaluatie werd nog niet doorgevoerd. Toch is men in het JAC-centrum van Aalst vanuit de ervaring echt tevreden over het project. Dat wordt bevestigd door de medewerkers, de jeugdadviseurs en de cliënten. Volgens hen mag er geconcludeerd worden dat dit project een ruimere bekendheid geeft aan de werking van het J.A.C. én dat het drempelverlagend werkt.

De jeugdadviseurs brengen nieuwe cliënten aan. Door tussenkomst van een adviseur durven vele jongeren met een probleem het aan om de JAC-drempel te over-

schrijden. Sommigen gaan alleen, anderen worden het liefst vergezeld door een leeftijdsgenoot, bij voorkeur hun adviseur. In elk geval zijn het telkens jonge mensen die zonder hulp de weg naar de hulpverlening waarschijnlijk niet of slechts in een later stadium gevonden hadden! Verrassend is dat men met deze werkwijze ook jongeren uit de randgemeenten bereikt. Het gaat om een groep die met het klassieke winkelmodel uit de boot valt. Aldus zorgt dit project ervoor dat de actieradius van het J.A.C. serieus uitgebreid wordt. Ongeveer de helft van de geholpen cliënten blijft naar het J.A.C. komen. Onder hen zijn er telkens een aantal kandidaten voor de volgende vormingssessies 'jeugdadviseur'. De toekomst van het project is verzekerd.

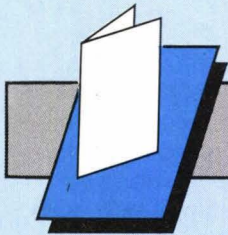
Els CLAUS
Ledebaan, 130
9300 AALST

BIBLIOGRAFIE

- DE BELDER, H., Beste helper van jongere is andere jongere. *De Standaard*, 18/19 nov. 1989.
- F.J.I.A.C., *Jeugdadviseurs*, infomap 5, 1991.
- F.J.I.A.C. en Cultureel Jeugd Paspoort met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, *De Jongeregids*, uitgave 1994.
- SERRIEN, L., De Jongeren Advies Centra, in: *Welzijnsgids*, Zaventem, Kluwer Editorial, Afl. 6, 1992.
- TILT, *Voorbij de drempel, een evaluatie van de opleiding tot jeugdadviseur*. Brussel, mei 1992.
- VERMEIREN, C., *Jongeren helpen jongeren. Het opstarten van een project jeugdadviseur vanuit het JAC Aalst*, eindverhandeling HISKWA, Brussel, 1995.
- VETTENBURG, N., WALGRAVE, L., VAN KERCKVOORDE, J., *Jeugdwerkloosheid, delinquentie en maatschappelijke kwetsbaarheid*, Antwerpen-Arnhem, Kluwer, 1984.
- VETTENBURG, N., *Jeugd en maatschappelijke kwetsbaarheid*, in: *Jeugd in bijzondere situaties*, Hasselt, Provincie Limburg, Culturele Aangelegenheden, 1989.
- WALGRAVE, L., *De bescherming voorbij, Ontwerp van een emanciperende jeugdcriminologie*, Antwerpen, 1980.
- WIELEMANS, W., *Opvoeding en onderwijs onder maatschappelijke druk*, Leuven, Garant, 1984.

NOTEN

- ¹ Het Jongereninformatie- en Adviescentrum (J.I.A.C.) valt onder het ambulant welzijnswerk en richt zich naar jongeren en jongvolwassenen. In 1994 waren er 14 JAC's erkend in Vlaanderen. Met de herstructurering in 1994 (uitvoeringsbesluit van 21/9/94) kunnen zij deel uitmaken van een *ambulant polyvalent centrum*.
- ² - Limburgse Raad voor Samenlevingsopbouw v.z.w., afdeling: Sociale Welzijnzorg en de Provinciale Dienst voor de Jeugd, *Jeugdonderzoek Limburg, Eindrapport: Volume I*, Hasselt, 1981.
- Jeugddienst Maasmechelen, *Rapport Jeugdonderzoek Maasmechelen*, Maasmechelen, juli 1984.
- ³ Vermeiren, C., *Jongeren helpen jongeren. Het opstarten van een project jeugdadviseur vanuit het JAC Aalst*, eindverhandeling HISKWA, Brussel, 1995.
- ⁴ JAC-Brussel (TILT), *Voorbij de drempel, ... Een evaluatie van de opleiding tot jeugdadviseur*, Brussel, J.A.C., 1992.

DE VIERDE VN-WERELDCONFERENTIE VOOR DE VROUW

Gelijkheid, Ontwikkeling en Vrede Peking 4-15 september 1995

Een ooggetuigenverslag

Vrouwen hebben samen met mannen gestreden voor de afschaffing van de slavernij, voor de bevrijding van de kolonisatie en de ontmanteling van de apartheid. Het is nu aan de mannen om de vrouwen bij te staan in hun strijd voor gelijkheid. Deze gelijkheid is echter nog verre van gerealiseerd. Vrouwen werken langer voor een lager loon en lagere sociale status dan mannen. Vrouwen en kinderen vormen de meerderheid van de ruim 49 miljoen vluchtelingen. Vrouwelijke politici zijn, met uitzondering van Zweden, nog steeds ondervertegenwoordigd. Gertrude Mongella, de conferentievoorzitster, beëindigde haar openingstoespraak met de gevleugelde woorden: 'A revolution has begun'. De tijd is aangebroken dat vrouwen dezelfde positie krijgen als mannen. De gelijkheid tussen mannen en vrouwen in het recht en in de praktijk is het grootste project van de 20ste eeuw'. Maar vooraleer het zover is, moesten in Peking nog een aantal harde noten gekraakt worden. Als vertegenwoordiger van de Vlaamse minister van Gezondheidsbeleid, was ik een bevoorrecht ooggetuige ... Hier volgt een beknopt verslag.

1. De conferentie was een fantastische ervaring: veertigduizend mensen uit 185 landen, vrouwen (én ook wel wat mannen) van over de hele wereld bogen zich over het lijvige conferentiedocument en discussieerden energiek over de plaats en de rol van de vrouw in de samenleving.

2. De verwachtingen waren bijzonder hoog gespannen. Peking moest een hoogtepunt worden. Het hoogtepunt van een lange voorbereiding van een reeks wereldconferenties van de Verenigde Naties, die dit jaar hun vijftigjarig bestaan vieren. Deze conferentie was niet de eerste die aan de vrouw werd gewijd. Ook in voorgaande VN-conferenties kreeg de vrouw al bijzondere aandacht. De conferenties in Mexico (1975), Kopenhagen (1980) en Nairobi (1985) waren uitsluitend aan de vrouw gewijd. Maar ook andere VN-Wereldconferenties gingen niet aan het vrouwen thema voorbij. Zo erkende de Mensenrechtenconferentie van Venen (1993) dat vrouwenrechten mensenrechten zijn; de Bevolkingsconferentie van Caïro (1994) beschouwde de lotsverbetering van de vrouw als het instrument om de explosieve bevolkingsgroei af te

Inzake onderwijs

In september had in Peking de Vierde Wereldconferentie over Vrouwen plaats, een gebeuren dat niet alleen wereldwijd in de media werd opgevolgd, maar ook bij ons heel wat vrouwengroepen en vrouwenorganisaties in beweging bracht.

De wereldconferenties zijn een initiatief van de U.N.O. die om de 10 jaar de balans wil maken van de positie van de vrouwen en aan deze balans meteen ook een actieplan wil koppelen voor het volgende decennium.

Om de conferentie voor te bereiden werd aan ieder land gevraagd een rapport op te stellen over de situatie van de vrouw in eigen land. Dit rapport moest worden opgemaakt volgens een door de U.N.O. opgelegd schema waardoor de landenrapporten gemakkelijker met elkaar kunnen worden vergeleken.

remmen en ook de Sociale Top van Kopenhagen (1995) wilde met specifieke vormingsprogramma's de armoede, die vooral vrouwen treft, aanpakken.

3. De aanloop naar de conferentie startte in mineur. De laatste voorbereidende conferentie, de zogenaamde *prepcom*, verliep erg chaotisch, met als gevolg dat bij de aanvang van de conferentie nagenoeg de helft van het Actieplatform nog tussen haakjes stond, wat betekent dat over belangrijke onderdelen van het Actieplatform nog geen consensus was bereikt. De kampen waren duidelijk. De halsstarrige houding tijdens de Bevolkingsconferentie van Caïro nog vers in het geheugen, werd het Vaticaan met de vinger gewezen voor zijn conservatieve houding inzake abortus. Ook de fundamentalistische hoek wordt met argusogen gevolgd, gezien de term *gelijkheid* op verzoek van Iran werd vervangen door *gelijkwaardigheid*, een veel zwakkere term die vrouwen bepaalde rechten kan ontzeggen. De Europese Unie had duidelijk laten verstaan dat deze term voor haar onaanvaardbaar zou zijn tijdens de onderhandelingen. Het Forum voor Niet-Gouvernementele Organisaties (NGO-Forum) moest afrekenen met tal van praktische problemen die voor heel wat organisaties een effectieve deelname ter elfder ure verhinderen. Zo was er vooreerst het visumprobleem. Tal van NGO's werden geweigerd. Bij nader toezien bleek het vaak om verenigingen te gaan die zich bezighouden met mensenrechten, lesbiennes, aidspatiënten en de Tibetanen. Zelfs na tussenkomst van de regeringen en de Europese Unie, bleven nog heel wat NGO's ook bij de tweede aanvraag op een weigering stuiten. Het Forum was aanvankelijk gepland in het sportstadion, vlak bij de vergaderplaats van de officiële conferentie. Toen de belangstelling voor het Forum zo overdonderend bleek, beslisten de Chinese autoriteiten het NGO-forum te verhuizen naar het afgelegen Huairou, een slaapstadje op 60 km. van Peking.

En tenslotte is er nog het gastland China. Vanuit de V.N. werd uitgekeken naar een Aziatisch gastland. Dat China het niet nauw neemt op het vlak van respect voor de mensenrechten lokte heel wat kritiek en beroering uit. Recente rapporten van *Amnesty International* en *Human Rights in China* tonen aan dat in China vooral vrouwenrechten met de voeten getreden worden. Het hek was helemaal van de dam toen China begon met arrestaties en executies om 'te verzekeren dat er een goede sociale omgeving is voor de conferentie'.

4. De voornaamste doelstelling van de Vrouwenconferentie bestond erin een actieprogramma op te stellen dat de vrouw naar de ééntenwintigste eeuw moet loodsen. Van de regeringen van de lidstaten wordt verwacht dat zij hiertoe gepaste maatregelen nemen tegen het jaar 2000. De uitwerking van dit programma moet leiden tot een verbetering van de positie van de vrouw op diverse domeinen: bestrijding van de armoede, een probleem dat vooral vrouwen treft; toegang van vrouwen tot onderwijs en vorming; toegang van vrouwen tot een betaalbare, kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg en gezondheidsinformatie; geweld tegen vrouwen; bescherming van de vrouw in oorlogstijd en bij gewapend conflict; de vrouw en de

In het Belgisch rapport (1) worden in het hoofdstuk over onderwijs de ontwikkelingen van de laatste tien jaar geschetst:

- een vrijwel gelijke participatie van jongens en meisjes aan basis- en secundair onderwijs, ook al kiezen meisjes en jongens in hun schoolloopbaan nog steeds uiteenlopende studierichtingen op grond van seksespecifieke, sociale en etnische tradities;
- een feminisering van het onderwijspersoneel: in '92 bestaat het onderwijzend personeel voor bijna 60% uit vrouwen. Maar het aantal vrouwen bij de onderwijsgevenden daalt naarmate het onderwijsniveau stijgt;
- de introductie van de gelijke-kansenproblematiek in het onderwijs door de oprichting van Commissies ter zake en de uitwerking van plannen en projecten gericht op een grotere diversifiëring in de studie- en beroepskeuze;
- de langzaam groeiende aandacht voor een voorrangbeleid voor migrantenjongeren;
- het opzetten van alfabetiseringsprojecten voor volwassenen met onvoldoende lees- en schrijfvaardigheden.

Om in Peking een Actieplatform voor de volgende tien jaar te kunnen laten goedkeuren door de landen die aan de Conferentie deelnamen, moest ieder land vooraf ook reeds een aantal aanbevelingen opstellen voor zijn eigen regering. Het Comité dat in België belast was met de voorbereiding van de wereldconferentie - en waarin alle overheden van dit land en de vrouwenorganisaties vertegenwoordigd waren - vraagt aan de federale, de gemeenschaps- en de gewestregeringen inzake onderwijs aandacht voor:

- acties voor de diversifiëring van de studiekeuzes;
- maatregelen om de overgang van de school naar het beroepsleven te vergemakkelijken, onder meer door een samenwerking tussen de onderwijsmiddelen en de beroepsmiddelen;
- sensibilisering van het onderwijzend personeel om de traditionele stereotiepe rollenpatronen voor jongens en meisjes te doorbreken en meisjes en jongens op dezelfde manier aan te moedigen om al hun mogelijkheden te ontwikkelen;
- stimulering van de deelname van vrouwen aan efficiënte beroepsopleidingen van hoog niveau opdat zij net als de mannen toegang zouden krijgen tot leidinggevende functies;
- alfabetiseringsprogramma's.

Op de Conferentie zelf ten slotte kwam het thema onderwijs aan bod, niet enkel bij de bespreking van het hoofdstuk over onderwijs en vorming, maar ook bij de discussies over actiemiddelen om b.v. de feminisering van de armoede tegen te gaan.

Onderstaand lijstje bevat de strategische objectieven inzake onderwijs en vorming die door de Conferentie werden goedgekeurd. Door die goedkeuring engageert ieder land zich, dus ook België, om

media; de vrouw en het milieu; de deelname van de vrouw aan de economische en politieke besluitvorming en de problematiek van het jonge meisje.

5. De knelpunten op de onderhandelingstafel waren legio. Een eerste probleem is dat de tekst die ter discussie stond, in sommige gevallen de verwezenlijking van de VN-Ontwikkelingstop in Caïro (1994) dreigde teniet te doen. Centraal daarbij staat de *gezondheid* of nauwkeuriger uitgedrukt het seksueel zelfbeschikkingsrecht van de vrouw. De slottekst van Caïro geeft aan dat de vrouw het recht heeft op voorbehoedsmiddelen om haar seksuele vrijheid te waarborgen, maar het bezwaar dat sommige landen daartegen opperen, was opgenomen in de tekst die in Peking ter discussie voorlag. Deze tekst zonder meer goedkeuren, zou een stap achteruit betekenen, iets waarvoor vele landen bij de aanvang van de conferentie vreesden.

6. Ook over het begrip *gender* (letterlijke vertaling: geslacht) werd in Peking nog flink wat gebakkeleid. Voor het Vaticaan, samen met een aantal Islamitische landen, kan het enkel om het geslacht in biologische zin gaan en betreft het dus een onveranderlijk begrip. Het Noorden ziet dat anders en beweert dat het geslacht niet alleen biologisch, maar ook cultureel en maatschappelijk bepaald is, wat het begrip dus voor evolutie vatbaar maakt.

7. De begrippen *gelijkheid* en *gelijkwaardigheid* deden ook heel wat discussiestof opwaaien. Mannen en vrouwen zijn gelijk, stelt het Noorden. Het Vaticaan, daar-

werk te maken van de realisatie van deze objectieven. Daarbij wordt niet enkel van de regeringen een engagement gevraagd: ook de internationale gemeenschap en de niet-gouvernementele organisaties worden aangesproken om een aantal opties in concrete acties om te zetten. Dit zijn de objectieven die het volgende decennium richtinggevend moeten zijn inzake onderwijs en vorming:

- het verzekeren van de gelijke toegang voor meisjes en jongens tot het onderwijs;
- het uitroeien van de ongeletterdheid bij vrouwen;
- de toegang voor vrouwen verbeterden tot alle vormen van beroepsopleiding, wetenschappen en technologie en tot permanente vorming;
- het ontwikkelen van niet-discriminatie opleidingen en vorming;
- het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen voor het doorvoeren en opvolgen van pedagogische hervormingen;
- het promoten van levenslange vorming voor meisjes en vrouwen.

(1) Het Belgisch verslag voor Peking '95 is te verkrijgen bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid Dienst Gelijke Kansen, Belliardstraat 51, 1040 Brussel, tel. 02/233.40.20.

Mieke VAN NULAND
Amazone v.z.w.
Middaglijnstraat, 10
1030 Brussel

in gevolgd door de Latijns-Amerikaanse landen, samen met enkele moslimlanden, houden het liever bij gelijkwaardigheid, een term die op zich dubbelzinnig is en vrouwen bepaalde rechten kan ontzeggen.

8. Ook de mensenrechten vormden een struikelblok en meer bepaald het verschil tussen universeel erkende en alle mensenrechten. De term universeel erkende mensenrechten vormt eigenlijk de kleinste gemeene deler, datgene wat alle landen hebben erkend: het Mensenrechtencharter uit 1949. Een terugschroeven tot de laagste norm betekent dat later afgesloten en niet door alle lidstaten geratificeerde conventies met betrekking tot vrouwenrechten niet automatisch worden erkend.

9. En toch stemde de aanloop naar Peking hoopvol. In vergelijking met de vorige editie van de Vrouwenconferentie in Nairobi, valt enige vooruitgang te bespeuren. In het Peking-document is een apart hoofdstuk gewijd aan geweld en media. Daarenboven kan Peking voortbouwen op tal van voorgaande VN-conferenties. Wat in Caïro, Rio of Kopenhagen werd aanvaard, geldt als een verworvenheid waarop nu verder moet worden gewerkt. Een ander punt van vooruitgang is de plaats die mensenrechten innemen. Alle vooruitgang voor de vrouw is gebaseerd op het universeel respect voor de mensenrechten. Het respect voor de vrouw is een onvervreemdbaar mensenrecht.

10. De Caïro-tekst stelt dat abortus geenszins kan worden gepromoot als methode van gezinsplanning. Onveilige abortus vormt bovendien een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid. Alle landen worden aangemoedigd om maatregelen te nemen om een ongewenste zwangerschap en abortus te voorkomen. Op deze consensus wordt in Peking niet teruggekomen. Peking gaat zelfs nog een stapje verder. Landen die een wettelijk verbod op abortus kennen, worden uitdrukkelijk opgeroepen dit verbod te herzien.

11. Verder leidde Peking tot de impliciete erkenning van andere leefvormen dan het klassieke huwelijkse gezin. De tekst gewaagt van *family structures*, in het meervoud dus...

12. Op de bevolkingsconferentie in Caïro had de Europese Unie haar slag om reproductieve rechten voor vrouwen al thuis gehaald. Dit betekent dat vrouwen zelf mogen bepalen hoeveel kinderen ze ter wereld brengen, wanneer en met wie. Veel lidstaten waren toen echter nog niet bereid over te gaan tot de erkenning van seksuele rechten, waardoor seksualiteit losgekoppeld werd van het krijgen van kinderen. In Peking kon de Europese Unie hiervoor wel op steun rekenen, onder meer van de Afrikaanse landen binnen de G-77 en van de Oosteuropese landen.

13. Ook werd een doorbraak bereikt op het punt van maatregelen ter voorkoming van AIDS en andere seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA). Vooral voor

de fundamentalistische landen was dit een groot taboe, dat inmiddels bespreekbaar is geworden.

14. Internationale conferenties van de Verenigde Naties brengen meestal niet meteen concrete resultaten met zich mee. In eerste instantie geven ze concreet gestalte aan de internationale belangstelling die een bepaalde problematiek op een gegeven moment krijgt. Zo is het ook met de vierde Wereldconferentie voor de Vrouw. Zo moeten niet meteen oplossingen verwacht worden voor de schrijnende problemen van vrouwenhandel, voor de discriminaties van jonge meisjes, de selectieve abortus en moord op baby-meisjes en de gezondheidssituatie van de ouder wordende vrouw.

15. Het Actieplatform is vernieuwend in menig opzicht. Het hoofdstuk *Media* vormt een nieuw thema voor een VN-conferentie. Het Actieplatform vraagt dat er maatregelen worden genomen om meer vrouwen in de media te krijgen, dat vrouwen meer inspraak krijgen bij de samenstelling van de programma's. De media zelf worden opgeroepen om een gedragscode te volgen die een genuanceerder beeld weergeeft van vrouwen. Dit geldt in het bijzonder voor de reclamewereld. Het hoofdstuk over *de bestrijding van de armoede* roept de regeringen op om maatregelen te treffen om werkloze vrouwen opleiding te verstrekken zodat ze terug aan de slag kunnen op de arbeidsmarkt. Vrouwen moeten ook toegang kunnen krijgen tot krediet. Gelijke toegang en gelijke kansen worden ook bepleit in de onderdelen *onderwijs, politiek en economie*. Het unieke van het Pekingdocument is de samenhang. Er bestaan weliswaar aparte hoofdstukken, maar de onderlinge link wordt voortdurende gelegd. Zo is de toegang voor vrouwen tot de beslissingsmacht in de media ondenkbaar zonder opleiding, adequate kinderopvang én overheidssteun. Ook de taboes zijn bespreekbaar geworden: seksuele rechten voor vrouwen, verkrachting binnen het huwelijk, erkenning van alternatieve gezinsvormen.

16. Het belang van een VN-conferentie mag niet onderschat worden. Hoewel niet meteen spectaculaire resultaten kunnen verwacht worden, wil deze conferentie, net zoals alle voorgaande, een signaal geven dat er zich iets aan het bewegen is. De betekenis van een mondiale conferentie ligt ook in de momentopname van de discussie. Het unieke aan zo'n wereldconferentie is dat een mondiaal discussieforum geboden wordt, waar uiteenlopende standpunten en visies elkaar kunnen ontmoeten en elkaar kunnen vinden in een consensus, die door alle lidstaten kan uitgevoerd worden, waar vriendschappen en solidariteit over de grenzen heen opgebouwd worden. Het Peking-document geldt als een stille, maar aanwezige getuige van deze solidariteit.

Ann VEYS

Kabinetsmedewerker

Vlaams minister van Gezondheidsbeleid

Koolstraat, 35

1000 Brussel

HET P.M.S. OP ZOEK NAAR EEN NIEUW GEZICHT

Binnen de PMS-kringen heerst er momenteel onrust en onzekerheid. Er wordt in alle geval druk gediscussieerd over herprofilering, herstructurering en herpositionering van de sector. Voortgaande op de nota's en ontwerpen voor het nieuwe PMS-profiel, die uitgaan van verschillende beleidsbepalende instanties - V.L.O.R., departement onderwijs, ministerie van onderwijs, ministerie van welzijn en cultuur, ministerie van gezondheidsbeleid C.S.B.O.,... ziet het er naar uit dat binnen afzienbare tijd vrij ingrijpende veranderingen in de opdrachten en in de organisatie van het PMS-werkveld te verwachten zijn.

Als betrokken partij en ervaringsdeskundige (zoals iedere practicus) probeer ik deze verschillende nota's te betrekken op wat dagelijks op ons afkomt en op hoe daarover onder collega's gereflecteerd wordt.

Dit resulteert hier in een poging een beeld te geven van een nieuwe, zinvolle opstelling van het P.M.S. ten aanzien van de onderwijswereld en het welzijnswerk, alsook in een aangeven van de werkcondities die een ontwikkeling naar de nieuwe vorm van PMS-professionaliteit moeten ondersteunen.

Probleemstelling

Iemand die als PMS-medewerker in een school komt, heeft (of kan hebben) een eigen inbreng in die school of wordt vanuit die school aangesproken op drie terreinen.

Het PMS-aanbod en/of de hulpvraag naar het P.M.S. vanuit de schoolgemeenschap houden verband met: "Wat kiezen (onderwijsvorm, studierichting,...) en hoe een keuze maken (schoolloopbaanbegeleiding)?" "Hoe leer- of studie-activiteiten aanpakken of bevorderen en wat te doen bij falen (leerbegeleiding)?" en "Hoe ontwikkelingsondersteunende relaties aangaan en wat te bieden ten aanzien van kinderen en jongeren die met zichzelf en de omgeving in de knoei (dreigen te) geraken (socio-emotionele begeleiding)?" Momenteel, en dat in tegenstelling tot vroeger, acteert de PMS-werker op het brede veld van de leerlingbegeleiding in zijn ruimste definitie.

De vraag die zich meer en meer stelt is of aan de diversiteit van problematieken, die elk een eigen benadering vragen, vanuit één persoon -de PMS-verantwoordelijke in de school- op een kwalitatief goede wijze een antwoord kan geboden worden.

Leidt dit vaak niet tot een situatie waarin iedere PMS-werker 'alles wel doet, maar niets meer op de goede wijze' (amateurisme) terwijl hij of zij er een gevoel van tekortschieten aan overhoudt? Leidt dit vaak niet tot situaties waarin de individuele PMS-werker -om deze diversiteit te beheersen- kiest voor één werkveld, bijvoorbeeld schoolloopbaanbegeleiding of psycho-sociale begeleiding en zich ten aanzien van andere terreinen onbevoegd verklaart of daarin dan toch zo weinig mogelijk investeert? Hij of zij profileert zich volgens eigen voorkeur of volgens wat de school hem of haar als werkveld opdraagt.

Amateurisme en eigengereide of opgedrongen werkerenging lijken begrijpelijke, doch weinig adequate reacties te zijn op de taakoverstelping. De kwaliteit en de eenduidigheid van de PMS-interventies (waarvoor staan die eigenlijk, die PMS-ers?) zijn er niet mee gediend.

Het is bijgevolg perfect te begrijpen dat degenen die het systeem financieren (overheid) alsook veel van degenen die erin werkzaam zijn, een betere taakomschrijving of afbakening betrachten en deze dan vooral gaan zoeken in een inperking van het PMS-werkveld.

Deze inperking of hernieuwde taakafbakening kan verschillende dingen betekenen. Het kan gezocht worden in de richting waarin het P.M.S. nog enkel actief is op het terrein van de schoolloopbaanbegeleiding, terwijl de verantwoordelijkheid voor de andere terreinen door de school wordt opgenomen in de vorm van een door de school (regio) gefinancierde eigen dienst voor leerlingenbegeleiding.

Het kan ook betekenen dat de brede schoolwerking vanuit het P.M.S. gehandhaafd wordt doch met dien verstande dat het engagement van de PMS-werker ten aanzien van verschillende terreinen verschillend gedefinieerd wordt. Leren studeren wordt bijvoorbeeld een in hoofdzaak door de school op te nemen materie terwijl ten aanzien van de socio-emotionele begeleiding de PMS-medewerker een centrale rol vervult. Het is ook mogelijk om een scherpere doelgroepafbakening na te streven. Wij zijn er bijvoorbeeld in de eerste plaats voor leerlingen die het moeilijk hebben (selectiviteit) en we benaderen die vanuit een situatiegericht denken, met andere woorden, ouders en leerkrachten komen vanuit deze benadering indirect mede in het vizier.

Wij kunnen wellicht nog een tijdje doorgaan met het zoeken naar invalshoeken vanwaaruit het profiel en de positie moeten bepaald worden. Een volledige inventarisatie van de voorstellen volgens dimensies, terreinen, doelgroepen en niveaus van of voor interventies vanuit een externe schoolbegeleidingsdienst zou een veelheid van modellen opleveren die wellicht niet meer te overzien is.

Het lijkt mij dan ook zinvoller om ten aanzien van de vraag naar een nieuwe taakdefinitie van het PMS-werk een eigen standpunt in te nemen -praktijkgevoel en onderbouwd met reflectie en gevoel- en te zien hoever of hoe lang dit standpunt verdedigbaar is.

Een standpunt

Dit standpunt komt erop neer dat de PMS-medewerker voor een groot deel van zijn opdracht een polyvalente schoolwerker moet blijven, of opnieuw moet worden, die op regelmatige en vaste momenten in de school aanwezig is om ten aanzien van de problematieken die verband houden met de drie begeleidingsdomeinen -kiezen, leren, welzijn- een ondersteunende (support, coaching) rol te vervullen ten aanzien van de school, de leerkrachten, de ouders en de leerlingen.

Het werkveld blijft dus volledig behouden doch de aard of het niveau van de interventies verandert. De PMS-werker zal meer inwerken op de condities die goed kiezen, leren en leren op school bevorderen en hij of zij zal meer vanuit een metapositie aan leerlingenbegeleiding doen (zie verder).

Een ander element van het standpunt is dat een deel van de opdracht van de PMS-werker ingevuld wordt met taken ten aanzien van het PMS-centrum waaraan hij/zij verbonden is. Dit houdt in dat hij lid is van een gespecialiseerd team dat ten aanzien van de PMS-medewerkers een ondersteunende rol opneemt.

Het PMS-centrum -als schoolexterne ontmoetingsruimte voor de schoolwerkers- blijft dus behouden. Het blijkt ook een voorwaarde voor het realiseren van de metapositie waarover hiervoor gesproken werd. Wel moet dit centrum versterkt worden via het duidelijk herdefiniëren van wat teamwerk moet zijn en via het herstructureren van de sector.

Nieuw type van PMS-profiel

De basislijn van ons standpunt is dat het actuele werkveld -de drie terreinen- dient behouden te blijven.

Een kernwoord is het woord ondersteuning en support of coaching. Deze moet gericht worden op het bevorderen van de toename van de zorgbreedte en -diepte in de school in het algemeen en op het effectief opnemen van de zorg ten aanzien van ontwikkelings- en leerbedreigde leerlingen. De doelgroepen zijn daarbij zowel de school als organisatie, de leerkrachten, de ouders en de individuele leerlingen.

Wanneer beide componenten -de werkeriëntaties en doelgroepen- gecombineerd worden, dan levert dit een beeld op van interventies voor zinvolle PMS-activiteit.

Op schoolniveau kan de PMS-medewerker vanuit zijn of haar ervaring met de probleemsituaties en problematieken op school en daarbuiten, evenals vanuit zijn specifieke opleiding en positie als onafhankelijk geëngageerde een inbreng hebben in het expliciteren en concretiseren van het schoolproject. In die zin is het mogelijk dat de PMS-werker uitgenodigd wordt om toe te treden tot de pedagogische raad of het pedagogisch college van de school.

Eveneens op schoolniveau wordt de PMS-medewerker frequent betrokken bij het opzetten en implementeren van preventieprojecten (pesten, drugs, spijbelen). Als lid van een kernteam wordt hij vaak -zowel vanuit de school als vanuit het welzijnswerk- een bron of brugfiguur. Vanuit de vertrouwensrelatie met de school, opgebouwd in de loop der jaren, kan hij/zij

zelfs gevraagd worden een coördinerende rol op te nemen. Een verder reikend engagement dan alleen maar 'informerend over' moet mogelijk blijven.

De interventies op leerkrachtniveau kunnen eveneens volgens deze twee sporen worden uitgezet. Er is vooreerst de mogelijkheid om vanuit het PMS-centrum naar de leerkrachten toe een deskundigheidsbevorderende begeleiding op te zetten rond de drie begeleidingsgebieden.

Hoeveel beginnende A-klasleerkrachten vragen niet om een vorm van PMS-ondersteuning inzake diagnostisch-remediërend handelen? Hoeveel leerkrachten die een vorm van leerlingenbegeleiding opnemen vragen niet om een coaching van en een samenwerking met de PMS-begeleider? Vaak worden de PMS-werkers zelfs betrokken bij de begeleiding van leerkrachten die hun klaspraktijk willen veranderen om beter tegemoet te komen aan de noden van alle kinderen. Dit alles komt onder de noemer leerkrachtvorming (on the job!).

Een andere leerkrachtgerichte interventie valt onder de rubriek consultatie bij probleemsituaties. Het gaat hier om ondersteunende interventies ten aanzien van leerkrachten die met de vraag zitten hoe dit of dat probleem met de leerling moet aangepakt worden. Centraal staat daarbij het leerlingenoverleg of beter gezegd de bespreking van de problematische situatie. Bij leerlingproblemen is immers de leerkracht steeds mede in het geding.

De ouders blijven uiteraard voor de PMS-begeleider een primaire doelgroep. Zoals ten aanzien van de leerkrachten moet hier een onderscheid gemaakt worden tussen het aspect vorming enerzijds en het aspect hulpverlening anderzijds. Voor wat het eerste punt betreft, kan men gemakkelijk voorbeelden van PMS-interventies aanhalen. Ouderavonden rond studiekeuze en schoolrijpheid zijn klassiekers. In het algemeen worden ouders geïnformeerd (is dit voldoende?) over de belangrijke ontwikkelingen bij hun kinderen met de verwachting dat ze daardoor hun kind beter zullen kunnen ondersteunen. Vaak situeert het contact met de ouders zich evenwel op individueel niveau en komt het erop aan om samen met hen te zoeken naar een specifieke vorm van opvoeding. Ten aanzien van de ouders is het zoals bij de leerkrachten, namelijk het samen bekijken van problematische situaties om tot een betere afstemming te komen tussen wat ouders en kinderen wederzijds van elkaar verwachten. Van daaruit kunnen dan ondersteunende maatregelen genomen worden.

Een eigen opdracht situeert zich ten aanzien van de groep van kansarme ouders. Het is ondenkbaar dat het P.M.S. hierin geen taak opneemt via een samenwerking met het schoolopbouwwerk. Vanuit haar brugpositie is het P.M.S. een ideale partner. Dit moet duidelijk ingeschreven worden in het PMS-profiel.

Uiteraard is de leerling degene om wie het gaat. Het P.M.S. wil, samen met de ouders en de leerkrachten, meewerken aan het creëren van een ontwikkelings- en leerondersteunende context op school en aan de specifieke ondersteuning van de meest kwetsbare kinderen en jongeren.

Al hetgeen hiervoor werd gesteld, staat in het teken van dit doel. De ondersteuning van de school, het gezin en van de directe opvoeders (leerkrachten en ou-

ders) met hulpvragen, gebeurt vanuit deze beweging. Dit betekent evenwel niet dat er geen plaats is voor de directe hulpverlening ten aanzien van de individuele leerlingen. Met leerlingen werken die het moeilijk hebben, blijft een belangrijk accent in het PMS-werk. Dit gebeurt echter selectief. Niet alle leerlingen worden met andere woorden op individueel niveau gevolgd en niet alle problematieken worden via een directe begeleiding van de leerling aangepakt. Het leerlingoverleg geeft aan wanneer additionele training of ondersteuning nodig is, dit na onderzoek van de bijdrage van alle betrokkenen.

In het perspectief daarvan wordt het P.M.S. niet (meer) ingeschakeld voor klasgroepwerkingen rond leren leren of sociale vaardigheden. De eindtermen geven immers duidelijk aan dat dit via een vakgeïntegreerde benadering moet gebeuren. Ook het basisdossier behoort tot het verleden evenals het systematisch testen van kinderen op hun vorderingen doorheen het curriculum. Op deze traditionele terreinen trekt het P.M.S. zich terug om zich meer te concentreren op contextgerichte interventies en directe hulpverlening ten aanzien van leerlingen met nood aan extra ondersteuning.

Dit beeld moet voor de problematiek van schoolloopbaanbegeleiding enigszins worden bijgesteld. Het blijft een PMS-opdracht het studiekeuzeproces van alle leerlingen op de scharniermomenten te bewaken (overgang KLO-LO, overgang LO-SO, overgang SO-HO). Informatie geven en zelf opsporen van leerlingen die specifieke keuzehulp behoeven, is een kernopdracht. Dit betekent niet dat deze opsporing moet gebeuren via testonderzoek. Hier ook moet selectiviteit vooropstaan. enkel leerlingen voor wie de keuze zich in een of andere zin als problematisch aandient, dienen op individueel niveau benaderd te worden.

Het werkterrein van het P.M.S. zoals hiervoor uitgetekend, houdt dus een aantal nieuwe accenten in: partnership met scholen en schoolopbouwwerkprojecten, ondersteuning van directe opvoeders die onmacht signaleren en directe hulpverlening in problematische si-

tuaties. Om dit te kunnen realiseren moet ons inziens aan een aantal voorwaarden voldaan worden.

Nieuwe werkvoorwaarden voor PMS-werk

Zonder ieder punt op zich volledig uit te werken, geven we een overzicht van het algemeen kader waarbinnen het PMS-werk effectief kan uitgevoerd worden:

1. de school moet een eigen cultuur van zorg ontwikkelen (zorgzame school);
2. er dient een schoolinterne coördinator van de zorgverbreding te zijn waarop het P.M.S. kan inhaken; uit alle experimenten en onderzoeken blijkt dat dit -samen met het eerste punt- een voorwaarde is om tot 'zorgverbreding' te komen;
3. de PMS-medewerker moet op vaste en regelmatige tijdstippen beschikbaar zijn voor de school; dit moet duidelijk afgesproken worden;
4. om het nieuwe PMS-profiel te implementeren is er nood aan herscholing; de basisvaardigheden voor een polyvalente schoolwerker die school- of leerkrachtenbegeleiding en consultatieve leerlingenbegeleiding tot werk heeft, moeten ontwikkeld worden;
5. voor specifieke opdrachten, o.a. samenwerking schoolopbouwwerk of voor opdrachten die zich buiten de kerntaken situeren, moeten extra middelen worden toegekend aan de PMS-sector;
6. het centrum waartoe de PMS-werker behoort, moet versterkt worden; er is met andere woorden nood aan een nieuw profiel van PMS-organisatie.

Op dit laatste punt wordt in een volgend artikel ingegaan!

Laurent THYS
directeur P.M.S. 1
Diestsevest, 48
Leuven

NON-DISCRIMINATIEBELEID OF TOCH EEN DISCRIMINATIEBELEID?

Begin september was er traditioneel veel aandacht voor de schoolstart, ook bij de pers.

Iedereen was in een euforiesfeer bij het begin van het nieuwe schooljaar. Waarschijnlijk waren er een aantal leerlingen niet zo gelukkig dat de vakantie ten einde was. Een aantal anderen, "migrantenleerlingen", vonden geen school.

Wij waren eigenlijk heel kwaad omdat, net zoals vorig schooljaar, verscheidene kinderen niet naar school konden. Dit omdat ze geen school vonden waar ze welkom waren, en dit omdat ze per toeval "migranten" waren.

Hoe kan zoiets gebeuren op het einde van de twintigste eeuw, terwijl men de "migranten" steeds zegt dat ze zich moeten integreren?

Wij willen wel benadrukken dat gelukkig *niet alle scholen* op zulke wijze omgaan met deze jongeren. Ook positief is het feit dat momenteel meer scholen hun deuren open zetten voor hen.

Deze weigeringen zijn het gevolg van het ondertussen beruchte *Non-Discriminatiebeleid* (verder N.D.B.).

Wij zullen trachten aan te geven dat het N.D.B. in feite meer problemen heeft veroorzaakt in plaats van problemen weg te werken.

Het non-discriminatiebeleid

Tijdens de zomer van 1993 werd er een gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs ondertekend (door de minister, de onderwijsnetten, de vakbonden). De partijen kwamen overeen om alle jongeren, ongeacht hun ras of etnische herkomst, werkelijk gelijke onderwijskansen te bieden.

Hiervoor werden er twee objectieven nagestreefd: het bevorderen van een meer evenredige aanwezigheid van doelgroepeleringen in alle scholen (= spreiding) en een bewustere opstelling van de scholen tegen discriminatie.

Tot hier een kort overzicht en de theoretische achtergrond.

De praktijk leert ons echter wat anders. Wij hebben heel wat nare zaken kunnen vaststellen: zo blijft de intentie tot een bewustere opstelling dode letter.

Spreidingsbeleid

Het N.D.B. is te herleiden tot een *spreidingsbeleid*. En hierbij hebben wij heel wat bedenkingen.

De uitgangspunten (nadruk op spreiding) van het N.D.B. zijn verkeerd. Men vertrekt vanuit een spreidingsgedachte die ons inziens niet de juiste is.

Een *non-discriminatiebeleid* dat zich ernstig neemt moet daarentegen vertrekken vanuit een *toelatingsbeleid*. Wij durven zelfs gewagen van een *aantrekkingsbeleid*.

Vertrekken vanuit spreiding is verkeerd omdat:

- men ervan uit gaat dat "migranten" het probleem zijn. Het is echter zo dat deze jongeren problemen hebben. De nu ervaren problemen (concentraties) dateren uit het verleden. Nu worden er artificiële oplossingen uitgedokterd waarbij vooral de Marokkanen en de Turken het slachtoffer zijn.

Spreiding is een negatieve benadering van deze materie;

- de grondwettelijk vastgelegde vrije schoolkeuze in het gedrang komt;
- het onrechtvaardig en zelfs discriminerend is. Waarom worden enkel de "migranten" gevisieerd en waarom niet de Belgen?
- hierdoor de echte problemen in het onderwijs genegeerd worden;
- hierdoor de "migranten" voor de zoveelste keer een minderwaardig statuut krijgen. Welk statuut hebben deze mensen?

In theorie heeft men de mond vol van integratie, maar in de praktijk worden zij steeds benadeeld.

Waarom een verschil in benadering en waarom verschillende regels?

Het beleid stelt dat een spreidingsbeleid in het voordeel is van de "migranten". Hoe kan dit als deze kinderen, op een legale manier, geweigerd worden. Heeft men dit gevraagd aan de rechtstreekse betrokkenen, de mensen waarover het gaat? NEEN.

Er bestaat een kloof tussen de theorie en de werkelijkheid:

- de vrije schoolkeuze wordt met de voeten getreden;
- kinderen worden geheroriënteerd, los van toestemming van de ouders;
- kinderen kunnen niet voldoen aan de leerplicht, kleuters genieten geen onderwijs;
- normaal is de school waar een kind zich aanbiedt verantwoordelijk voor dat kind. Niets van dit, kinderen worden zomaar weggezonden zonder alternatieven, zonder samenspraak met de ouders. Scholen weigeren gewoon deze leerlingen!

De bovengrens

De grote boosdoener is de *bovengrens* die in de meeste overeenkomsten in Vlaanderen werd opgenomen. Deze bovengrens geeft mogelijkheden tot interpretatiefouten.

In plaats van een mogelijkheid tot heroriëntering worden kinderen automatisch doorverwezen en dus ge-

weigerd. Hierdoor wordt hen de toegang tot scholen belemmerd.

Waar blijft de intentie tot een grotere toegankelijkheid?

De bovengrens, bedoeld als streefcijfer, wordt als absoluut gebruikt en wordt strikt toegepast.

Bovengrenzen bieden scholen een excuus om leerlingen te mogen weigeren. Hierdoor worden weigeringen gereguleerd en geofficialiseerd.

Einde 1994 stelde minister Van Den Bossche dat er geen sprake mocht zijn van tolerantiedrempels en dat er in de verschillende overeenkomsten geen sprake was van absolute drempels.

De minister heeft het volste vertrouwen in het non-discriminatiebeleid. Hij gaat ervan uit dat met dit beleid er een einde zal gesteld worden aan de discriminerende tendensen in het onderwijs. De minister staat ons inziens te ver af van de praktijk. Want niets is minder waar. In de meeste overeenkomsten is er effectief sprake van bovengrenzen.

Wij vertrekken vooral vanuit de praktijk en de vaststellingen uit het werkveld.

Natuurlijk is het zo dat de beleidsmensen (de minister, Dhr. Leman, het Departement Onderwijs, de V.L.O.R.), de inrichtende machten en de directies van de scholen zelf niet worden geconfronteerd met weigeringen.

Het is voor hen dan ook moeilijk om zich in te beelden wat zulke ervaringen aanrichten. Omdat ze niet weten noch beseffen wat zulke weigeringen en zulke behandeling inhouden, gaan ze er zo gemakkelijk overheen.

Veel directies, maar niet allemaal, komen een aantal afspraken niet na. Een aantal geeft zelfs verkeerde in-

formatie, men vertelt de ouders dat er een nieuwe wet (?) is. Er is een modelovereenkomst, maar die wordt niet gebruikt.

Men voert dikwijls eenzelfde beleid als vroeger. De scholen die vroeger weigerden, weigeren nog steeds met één verschil: men refereert naar de overeenkomst.

Op plaatsen waar er geen overeenkomst is verwijst men toch naar een niet bestaande overeenkomst (?).

Integratiecentra

Een aantal organisaties, waaronder de integratiecentra, proberen te bemiddelen en te helpen waar mogelijk. Een aantal integratiecentra nemen hun verantwoordelijkheid op en een aantal wachten liever af.

Momenteel hebben we weet van 5 kinderen die thuis zitten zonder school. Kinderen die in meerdere scholen geweigerd werden. Waarschijnlijk zijn er meer.

Zelf hebben we ervoor gezorgd dat meer dan 15 leerlingen ergens konden ingeschreven worden, na bemiddeling van ons. Anders waren er nog meer geweigerde kinderen geweest.

We blijven ons toch de vraag stellen: waarom moeten kinderen zich via ons inschrijven? Degenen die ons niet kennen zijn met andere woorden benadeeld.

Omdat we zelf veel geweigerde kinderen kunnen inschrijven is de lijst van kinderen zonder school niet zo groot. Maar eigenlijk is er door onze tussenkomst een vertekend beeld ontstaan.

Ondertussen is het debat over het N.D.B. stil gevallen.

Bewijs dat men het toch allemaal niet meent en dat het allemaal vage intenties en veel theorie betreft.

Terwijl "migranten" geweigerd worden, kunnen Belgische leerlingen ingeschreven worden. Dit is vrij dubieus. Hoe kun je dit verklaren aan de ouders van de geweigerde leerlingen?

Het beleid en de onderwijswereld zijn zich blijkbaar niet bewust van wat men aan het aanrichten is.

Zij zouden het eens zelf aan den lijve moeten meemaken. Dat ze van een school te horen zouden krijgen dat hun kind niet ingeschreven kan worden omwille van zijn herkomst.

Degene die in naam van het beleid spreken, vinden het blijkbaar niet problematisch dat er zoveel kinderen geweigerd worden en dat "migranten" het heel moeilijk hebben met het vinden van een school.

Dhr. Leman, voorzitter van de beoordelings- en bemiddelingscommissie van de V.L.O.R., in een interview in de Standaard van 5 september 1995:

"Maar dat is niet het belangrijkste, hoe spijtig zulke situaties ook zijn. Het belangrijkste is dat wij via de nondiscriminatieverklaring (N.D.V.) tot een betere spreiding van allochtone leerlingen komen."

Verder over de bovengrenzen: "Maar dat oriënteringcijfer mag geen uitsluitingsgrens worden. Maar ik ondervind dat de N.D.V. tot nog toe goed wordt toegepast."

Dit klinkt gedeeltelijk goed, maar is toch heel theoretisch.

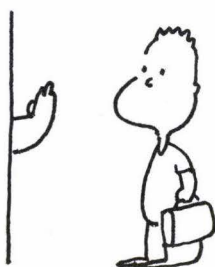
DE IMMIGRATIE
NAAR UW LAND
WAS NIET
GEMAKKELIJK

NET ZOMIN ALS
DE IMMIGRATIE
VAN ONZE
KINDREN

MAAR UW
ONDERWIJS

Zulke uitspraken bewijzen overduidelijk dat men de migrantenleerlingen niet belangrijk vindt. Dat er kinderen zijn zonder school weet men al te goed en toch doet men er niets aan.

Dit spreidingsbeleid moet ondanks alles uitgevoerd worden.

En dan durft men nog te stellen dat er geen problemen zijn.

Wij pleiten dan ook voor het sterk maken van een *ondergrens*, wat een degelijk instrument is voor een toelatingsbeleid.

Een ondergrens maakt bovengrenzen totaal overbodig.

Integratie of discriminatie?

We moeten ons goed bezinnen over een aantal zaken.

Welke samenleving wensen wij? Wat betekent integratie? Welke criteria hanteren wij voor dit begrip? Welke visie steekt hierachter? Wat is respect opbrengen voor een andere cultuur?

Dit zijn slechts enkele vragen die eigenlijk de kern van heel de kwestie inhouden. Het gaat erom dat "migranten" als volwaardige burgers dienen beschouwd te worden. Hoe kan dit als er verschillende regels gelden voor beide bevolkingsgroepen?

Ik heb stellig de indruk dat men de mond vol heeft van integratie, verdraagzaamheid en het betonen van respect, maar eigenlijk dekken deze termen andere gevoelens. De praktijk is vaak wat anders dan de verpakking van de inhoud.

Dit gaat ook op voor de overeenkomsten van het N.D.B. Trouwens, waarom spreekt men niet over bovengrenzen voor jongens of meisjes, of voor kinderen van hogeschoolden?

Voor een echt harmonieuze samenleving is er een mentaliteitswijziging nodig en geen discriminerende maatregelen. We praten toch wel over Vlamingen, of het nu mannen zijn of vrouwen, jongeren of volwassenen, autochtonen of allochtonen, lange mensen of korte mensen, en ga zo maar voort.

Vele anderen die wel een school hebben gevonden, hebben deze vaak gevonden na een lange lijdensweg van de ene school naar de andere.

We refereren ook naar het vorig schooljaar: men heeft geen lessen getrokken uit de fouten van vorig schooljaar.

Men blijft koppig zweren bij de uitgangspunten van vorig jaar, ondanks de vele gesignaleerde problemen. Ook dit schooljaar stelt men dat er volgend schooljaar een aantal zaken moeten veranderen.

Ondertussen blijven een aantal kinderen zonder school en worden zij niet gehoord door de verantwoordelijken van het N.D.B.

We zijn dan ook de mening toegedaan dat het N.D.B., dat aanvankelijk bedoeld was om te komen tot een grotere toegankelijkheid van "migranten" in ALLE scholen, gebruikt wordt om deze leerlingen willekeurig te spreiden.

Het N.D.B. wakkert juist discriminatie aan in plaats van ze te bestrijden. Jongeren weigeren om andere dan pedagogische redenen (dus omwille van etnische afkomst) is discriminerend.

Dit negatief klimaat jegens deze leerlingen moet stoppen en dit verwachten wij juist van een non-discriminatiebeleid.

Het N.D.B. is dus in feite een *discriminatiebeleid*.

Zulk beleid hebben we niet nodig en moet dan ook zo vlug mogelijk verdwijnen.

We betreuren dat we met onze kritieken niet echt aanhoord worden, zelfs gemarginaliseerd worden.

Dit enkel omdat we durven signaleren wat er verkeerd loopt in de hoop dat men er iets mee doet.

Andere integratiecentra zwijgen – ondanks het feit dat ze dezelfde zaken waarnemen – en zij worden niet zwart gemaakt.

Debat

Het debat rond het non-discriminatiebeleid met de bovengrenzen zou dringend moeten aangezwengeld worden. Zoniet dreigen we te belanden in een situatie waar "migrantenkinderen" automatisch worden doorgestuurd en waar dit als 'normaal' beschouwd wordt.

Met dergelijk debat kan Vlaanderen de verschillende standpunten en argumenten aanhoren. Momenteel krijgen de burgers de indruk dat de problemen van vroeger opgelost zijn. Het beleid geeft enkel positieve berichten en dit in tegenstelling tot de realiteit.

Ali SALMI

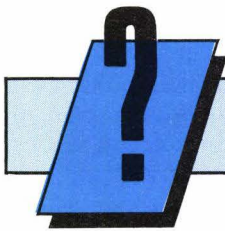
Coördinator

ICOM-Steunpunt Onderwijs

MECHELEN

Welwijs wil ruime informatie brengen over de diverse raakvlakken tussen onderwijs en welzijnswerk. Er wordt geopteerd om te vertrekken vanuit concrete situaties, concrete veranderingen, concrete projecten, enz.

De redactie van Welwijs nodigt de lezers uit hun ervaringen, bedenkingen, aanpak, enz. in een tekstbijdrage neer te schrijven.

Het non-discriminatiebeleid

Ieder onderwijssysteem is een emanatie van de cultuur. Aangezien de cultuur een zeer dynamisch proces is, het integreren van nieuwe inzichten en het nieuw vormgeven aan waarden in een wijzigende wereld, is het ook evident dat onze samenleving spanningen en groeicrisissen meebrengt binnen het onderwijs. Zo zijn, ten gevolge van een zwak migratiebeleid, de concentratiescholen ontstaan. Dit onderwijsfenomeen siert ons onderwijs en onze samenleving niet en stelt eenieder voor zijn verantwoordelijkheid.

Onderwijskundige oplossingen werden tot heden vooral gezocht op het vlak van de methodiek en extra omkadering: intercultureel onderwijs (ICO), Nederlands als tweede taal (NT2), preventie en remediëring van ontwikkelings- of leerproblemen en van het schoolopbouwwerk (SOW). Omwille van de concentratiescholen blijven deze maatregelen echter beperkt tot de allochtonen. Ze komen voor de migrantenkinderen en hun gezinnen veeleer neer op een verhoogde druk tot aanpassing en vervreemding. Alle goede bedoelingen en energie ten spijt, komt dit eerder neer op een negatie van wat culturele vorming zou moeten betekenen voor deze jongeren. Een spreidingsbeleid lijkt dan ook een essentiële voorwaarde te zijn om een interculturele onderwijscultuur kansen te kunnen geven.

De gemeenschappelijke verklaring

Met deze verklaring stellen de netten zich bewust op ten aanzien van non-discriminatie en engageren zij zich voor het voeren van een toelatingsbeleid.

De non-discriminatie op school krijgt contouren rond een zestal engagementen:

1. men verbindt er zich toe de interculturaliteit te integreren in het eigen pedagogisch project;
2. men is bereid een non-discriminatiecode op te stellen en te ondertekenen;
3. men wil deze non-discriminatiecode binnen het eigen net ook helpen uitwerken, onder de vorm van een modelcode, rekeninghoudend met het eigen pedagogisch project van iedere school;
4. deze modelcode zou de volgende items omvatten:
 - het toelatingsbeleid;
 - de aanpassing van de leerinhouden;
 - de aanpassing van de schoolcultuur;
 - de aanpassing van de formele organisatie van de school met onder meer het schoolreglement;
 - het personeelsbeleid;
 - de studie-oriëntering en de begeleiding (PMS-werking);
5. men verklaart zich akkoord om het ganse ondersteuningsaanbod van het net in te zetten (pedagogische begeleiding, opleiding, navorming,...);
6. men erkent de functie van een vertrouwenspersoon binnen de school, die beroep kan doen op de bemiddelings- en beoordelingscommissie.

Het toelatingsbeleid krijgt de volgende krachtlijnen mee:

1. men aanvaardt het principe van de vrije schoolkeuze;
2. men wil op termijn komen tot een evenredige vertegenwoordiging van de doelgroepeleringen in alle onderwijsinstellingen;
3. de doelgroepelering wordt duidelijk omschreven als een leer-

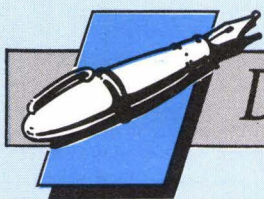
ling waarvoor beide criteria gelden:

- dat de grootmoeder langs moederszijde niet in België geboren is en niet in het bezit is van de Belgische of de Nederlandse nationaliteit door geboorte, en
 - dat de moeder ten hoogste tot het einde van het schooljaar waarin zij de leeftijd van 18 jaar bereikte, onderwijs heeft genomen;
4. men organiseert per gemeente netoverschrijdend overleg inzake het toelatingsbeleid;
 5. deze akkoorden lopen voor een periode van vijf jaar;
 6. er wordt een procedure van doorverwijzing uitgewerkt;
 7. het gemeentelijk overleg wordt geprogrammeerd met prioriteit voor de VFIK-gemeenten (93-94 project-gemeenten, 94-95 basisonderwijs, 95-96 secundair onderwijs) en nadien de andere regio's;
 8. men verklaart zich bereid mee te werken aan het oprichten van een bemiddelings- en beoordelingscommissie in de schoot van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), die ook kan ingaan op individuele klachten en dossiers kan doorspelen aan de gemeenschapsinspectie;
 9. de bemiddelings- en beoordelingscommissie evalueert het gemeentelijk overleg en kan de minister eventueel voorstellen sancties te treffen (o.a. het inhouden van de werkmiddelen: 100% bij niet-deelname en 50% bij obstructie of niet naleving van de overeenkomst);
 10. het schooljaar 93-94 is een experimenteel jaar;
 11. het huidige extra-lestijdenpakket voor onderwijsvoorrang blijft per gemeente behouden, maar kan doorgeschoven worden naar andere scholen;
 12. men engageert zich ten overstaan van de huidige concentratiescholen (meer dan 50% doelgroepeleringen) om deze terug attractiever te maken voor autochtonen.

De non-discriminatieverklaring, en de daaraan gekoppelde modelcode en de plaatselijke invulling ervan door de lokale inrichtende machten, zijn dan ook te zien als een startsein voor een onderwijsbeleid terzake. Een beleid waarbij alle partijen moeten betrokken worden. Dit zijn in de eerste plaats ook die scholen die momenteel geen migranten opvangen. Want ook zij zijn medeverantwoordelijk voor het bestaan van concentratiescholen. Maar ook de welzijnssector is in deze aangelegenheid een zeer belangrijke partij omwille van haar inzichten in deze materie en haar methodieken terzake. Het zou een spijtige vergissing zijn het lokaal beleidsoverleg te beperken tot een interne-onderwijsaangelegenheid.

De ondertekening van de non-discriminatieverklaring op 18 juli 1993 door de Vlaamse minister van onderwijs en de overkoepelende organen van de inrichtende machten was een eerste stap. Deze verklaring heeft ertoe geleid dat de overkoepelende organen een modelcode hebben opgesteld. Het is deze modelcode die, in een derde fase, door de plaatselijke inrichtende machten vertaald wordt naar de lokale situatie toe. Het is vanuit de basis dat er nu gereflecteerd wordt op zo een lokale invulling van de nondiscriminatieverklaring.

Jan TALLON
Molenstraat, 145
3010 LEUVEN

AGENDA EN DOCUMENTATIE

Sportclubs bekennen kleur

"Sportclubs bekennen kleur" is een nieuwe campagne van de Koning Boudewijnstichting om de georganiseerde sportwereld aan te zetten meer aandacht te besteden aan migrantenjongeren in hun werking en beleid. Sport wordt gezien als een middel om het participatieproces van migrantenjongeren te bevorderen. Dit thema kwam ook in voorgaande campagnes tot uiting, maar de sportclubs werden te weinig bereikt. Daarom richt deze campagne zich specifiek tot de sportclubs in Vlaanderen. Migrantjongeren moeten een belangrijke doelgroep voor de sportclubs worden, niet alleen als actieve leden, maar ook in kaderfuncties van sportclubs en -federaties.

De campagne biedt de sportclubs een gelijknamig magazine aan met praktijkvoorbeelden en getuigenissen over dit thema. Daarnaast lanceert de Koning Boudewijnstichting twee oproepen. Een eerste oproep wil sportclubs ondersteunen die een origineel initiatief nemen om migrantenjongeren aan te trekken tot hun club. Hiervoor is een budget van 3 miljoen Bfr. voorzien en de geselecteerde projecten krijgen een ondersteuning tussen 50.000 en 100.000 Bfr. De projecten moeten uiterlijk tegen 15 maart 1996 zijn ingediend.

Een tweede oproep wil enkele individuele talentvolle migrantenjongeren de kans geven een sport(kader)opleiding te volgen. Zij kunnen een beurs krijgen en begeleid worden door een "peter". Een sportclub of -federatie kan een kandidaat voordragen. De kandidaturen worden verwacht uiterlijk tegen 15 april 1996.

Voor bijkomende informatie: Koning Boudewijnstichting, Programma 'Jeugd en Sport', Brederodestraat 21, 1000 Brussel, tel.: 02/549.02.14.

Filmweek van het Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Antwerpen

Van 12 tot en met 17 januari 1996 organiseert het Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg van de provincie Antwerpen een filmweek rond het thema "100 jaar waanzien".

De filmweek start op 12 januari met een studienamiddag. Verder zijn volgende filmvoorstellingen gepland: 'eheimnisse einer Seele', van Georg Wilhelm Pabst (12 januari); 'Colpo di Luna' van Alberto Simone (12 januari), 'La moitié de l'amour' van Mary Geminé (13 januari), 'Spellbound' van Alfred Hitchcock (13 januari), 'Zelig' van Woody Allen (14 januari), 'Persona' van I. Bergman (14 januari), 'Il grande Cocomero' van F. Archibugi (15 januari), 'Die Anstalt' van Hans Rüdiger Minow (16 januari) en 'A divina comedia' van Manoel de Oliveira (17 januari).

De studienamiddag en de filmvoorstellingen gaan door in het Cultureel Centrum van Mechelen, Minderbroedersgang 5, 2800 Mechelen. De prijs bedraagt 150 Bfr. of 120 Bfr. voor leden van het filmhuis, studenten en werklozen.

Voor meer inlichtingen: Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen, Lange Lozanastraat 223 bus 2, 2018 Antwerpen, tel. 03/240.67.26 of fax: 03/240.68.88.

Vakanties voor gezinnen met een gehandicapt kind

Voluntas organiseert tijdens de zomer van 1996 vakanties voor gezinnen met een gehandicapt kind, waarbij vrijwilligers overdag worden ingezet voor de animatie. Er zijn twee mogelijkheden: de eerste vakantie gaat door van 6 tot 21 juli in Annecy, Frankrijk en de

tweede vakantie is een verblijf aan de Belgische kust, in Zuienkerke van 16 tot 30 augustus.

Geïnteresseerden kunnen een folder met meer informatie aanvragen bij de v.z.w. Voluntas, Vaartkaai 2, 2170 Antwerpen/Merkel, tel.: 03/647.02.88.

Schooluitwisselingen tussen de drie Gemeenschappen

De Ministeries van Onderwijs van de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap hebben beslist om in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en met de steun van de Nationale Loterij de uitwisselingen tussen scholen uit de drie Gemeenschappen aan te moedigen via een campagne "Klavertje Drie". Deze campagne richt zich naar alle klassen van het pedagogisch hoger onderwijs, van het secundair onderwijs en van het 5de en 6de leerjaar van het basisonderwijs.

Klassen die hierin geïnteresseerd zijn kunnen een project indienen voor 15 januari voor uitwisselingen die plaatsvinden tussen 30 januari 1996 en 31 oktober 1996.

De geselecteerde projecten ontvangen een beurs van 25.000 Bfr. voor een uitwisseling van minimum vijf dagen met een klas uit een andere Gemeenschap. Een beurs van 40.000 Bfr. wordt uitgereikt aan een project dat klassen uit de drie Gemeenschappen samenbrengt. De N.M.B.S. zorgt voor gratis vervoer.

Voor meer informatie: Koning Boudewijnstichting, programma burgerzin, Brederodestraat 21, 1000 Brussel, tel.: 02/549.02.14, fax: 02.511.52.21.

Helpend omgaan met mensen

De Faculteit voor Mens en Samenleving organiseert een opleiding die zich richt tot iedereen die mensen begeleidt en zich daarin verder wil verfijnen en bijscholen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het ervaringsgerichte hulpverleningsmodel, waarin de ervaring en de beleving van de cliënt centraal staan.

De opleiding start in maart 1996 en loopt over 8 weekends en 1 zomerdriedaagse.

Een gratis folder hierover is verkrijgbaar bij de Faculteit Mens en Samenleving, Stationsstraat 82, 2300 Turnhout, tel.: 014/41.53.98.

Moeder, waarom zijn wij arm?

Onder deze titel organiseert de v.z.w. De Cirkel een studiedag over generatiearmoede op 7 maart 1996, naar aanleiding van 7 jaar onderzoek en studie naar de interne "roots" van de armoede.

Op het programma staan de volgende thema's: de geschiedenis van de armoede, het belang van de band moeder/kind en hechting, de interne roots van de armoede en de krachtlijnen van de methodiek.

Deze studiedag heeft plaats in het Aulagebouw - Auditorium van de U.I.A., Universiteitsplein 1, te 2610 Wilrijk van 9.00 tot 17.00 uur. Deelname kost 500 Bfr. per persoon, 300 Bfr. voor studenten en groepen van + 15 personen, 100 Bfr. voor vervangingsinkomens en werklozen.

Inlichtingen en inschrijvingen via het secretariaat van De Cirkel, Hoge Weg 84, 2600 Berchem, tel.: 03/239.76.34, fax: 03/281.52.24.

Cursussen over geweldloosheid

In het voorjaar van 1996 organiseert De Vuurbloem, "Centrum voor Geweldloosheid in Omgang en Konfliktbeheersing" een aantal cursussen rond het thema geweldloosheid.

De Vuurbloem is een centrum waar men denkt en werkt rond geweldloosheid. Het initiatief werd opgericht in '91 en heeft als doelstelling geweldloosheid, als weg naar vrede, bekend te maken bij een breed publiek. Om deze doelstelling te bereiken worden o.a. cursussen voor het brede publiek georganiseerd. Voor het voorjaar van 1996 zijn drie cursussen gepland: 'Geweldloze opvoeding thuis' (15, 22, 29 januari en 5 februari om 20 u. in Antwerpen), 'Geweldloze relaties tussen volwassenen' (de eerste reeks gaat door in Brugge op 16, 23, 30 januari en 6 en 13 februari om 20 u., de tweede reeks gaat door in Kortrijk op 27 februari en 5, 12, 19 en 26 maart om 20 u.) en 'Geweldloze weerbaarheid bij tieners' (3 en 4 februari in Westmalle).

Voor meer informatie of brochures: v.z.w. De Vuurbloem, Generaal Lemanlaan 126, 8310 Brugge, tel.: 050/37.36.99 of 050/37.10.17.

School & Computer '96

ESS (Educatieve Software Service) organiseert in het voorjaar van 1996 in verschillende Nedelandse steden de info-beurs "School & Computer '96". Deze beurs is bestemd voor leerkrachten, ouders en andere belangstellenden. Op 'School & Computer '96' zijn de laatste ontwikkelingen te zien op het gebied van informatietechnologie voor educatief gebruik en bovendien aanverwante producten zoals boeken, werkbladen, hardware en supplies. Het publiek kan niet alleen komen kijken, maar ook zelf alles uitproberen. Er zijn voor alle schooltypen en -vakken diverse pakketten aanwezig, alsook leerlingenvolgsystemen, administratieve pakketten, roosterprogramma's en toetsingssoftware.

De info-beurs wordt gehouden in volgende steden: Rotterdam (7 februari, Erasmus Expo- en Congrescentrum), Amsterdam (14 februari, Vrije Universiteit), Breda (13 maart, Het Turfschip), Groningen (20 maart, Martinihal), Eindhoven (17 april, Het Evoluon) en Amersfoort (24 april, De Flint), telkens van 12u tot 17u.

De "School & Computer-krant" met meer informatie en een catalogus van de getoonde software en overige producten kan worden besteld door overmaking van 5 gulden op Postbankrekening 300847 van ESS Groningen, met vermelding "krant '95".

Voor meer informatie: ESS, Mevr. A.E.D. Kok, Veenweg 24 B, 9728 Groningen, tel.: 0031/50/52.77.504 of fax 0031/50/52.64.234.

Contactcomité van Organisaties voor Jeugdzorg

Het Contactcomité van Organisaties voor Jeugdzorg, opgericht in 1959, wil een forum zijn voor de organisaties en hun medewerkers, beleidspersonen, onderzoekers en belangstellenden in het werken met jeugdigen (jeugdzorg en jeugdwerk, bijzondere jeugdzorg, jeugdbescherming, onderwijs, P.M.S...)

De voornaamste doelstelling van het Contactcomité is mensen uit verschillende diensten in alle openheid met elkaar in contact brengen en hen de gelegenheid bieden om van gedachten te wisselen rond thema's betreffende de diverse sectoren van de jeugdzorg, in de ruime betekenis van het woord. De werking van het Contactcomité staat open voor de diversiteit van strekkingen. De werking omvat debat-lunches te Brussel, Leuven, Gent, Antwerpen, Diepenbeek, Kortrijk en Brugge, evenals een jaarlijkse studiedag. Deelname aan de debat-lunches is gratis voor de leden van het Contactcomité.

Het jaarlijks lidgeld van het Contactcomité bedraagt 1.500 fr voor federaties, koepels en organisaties, 400 fr voor individuele leden. Verenigingen-leden mogen aan elke activiteit tot vijf personen laten deelnemen aan ledenprijs.

Het lidmaatschap van het Contactcomité was tot dit jaar verbonden aan het kalenderjaar; de raad van bestuur van het Contactcomité heeft recent beslist hier verandering in te brengen en het lidmaatschap vanaf 1996 te laten samengaan met het werkingsjaar. Dit betekent dat het lidmaatschap voor 1995 geldt tot september 1996.

Lidmaatschap van het Contactcomité is mogelijk door storting van het lidgeld op rekening nr 001-2160812-19 of door betaling van het

lidgeld ter gelegenheid van de debat-lunches aan de kas. Leden van het Contactcomité worden persoonlijk uitgenodigd voor de debat-lunches in hun regio evenals voor de jaarlijkse studiedag. De verslagen van de debat-lunches worden vanaf het huidige werkingsjaar 1995-1996 gebundeld in een jaarboek, dat verschijnt in september 1996.

De forumfunctie van het Contactcomité kan beter uitgebouwd worden naarmate meerdere leden uit diverse sectoren aan de werking deelnemen. Lidmaatschap van het Contactcomité biedt de leden de mogelijkheid tot ruime informatie- en ervaringsuitwisseling, ten bate van een goede samenwerking tussen, en kwalitatieve ondersteuning van de diverse betrokkenen in de jeugdzorg.

Het contactcomité organiseert volgende debat-lunches:

16.01.96: BRUGGE

Daderhulp

22.01.96: LEUVEN

Overzicht van de preventie-initiatieven m.b.t. jongeren. De resultaten van een onderzoek rond preventie in Vlaanderen.

26.01.96: BRUSSEL

Psycho-sociale aspecten bij adolescenten: waar kunnen ze terecht - wat is het aanbod?

30.01.96: DIEPENBEEK

Doorverwijzing naar psychiatrie van jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand.

9.02.96: GENT

Pleegzorg ter discussie?

4.03.96: LEUVEN

De hervormingen binnen de instellingen van Kind en Gezin. Wat betekent de afbouw van opvangthuizen van Kind en Gezin voor de leeftijdsgroep 6-14 jaar?

5.03.96: DIEPENBEEK

Drugs binnen de instellingen.

15.03.96: BRUSSEL

Spijbelen en zittenblijven.

19.03.96: BRUGGE

Woonproblematiek en criminaliteit.

26.04.96: GENT

Herstructurering van het welzijnswerk na één jaar start.

29.04.96: LEUVEN

Voorstelling van het project Netwerkhulpverlening.

10.05.96: BRUSSEL

Minderjarigen in de gevangenis.

14.05.96: DIEPENBEEK

Evaluatie van het gerechtelijk luik Bijzondere Jeugdbijstand.

14.05.96: BRUGGE

Vereenzaming in de stad - vooral gezien vanuit jongeren.

31.05.96: GENT

De gemeenschapsinstellingen.

Voor meer informatie: Contactcomité, Henri Dunantlaan 2, 9000 Gent.

Schrijfcursussen

De Stichting-Lodewijk de Raet biedt in '95-'96 een jaarprogramma creatief schrijven aan. Dit programma biedt geïnteresseerden de kans om een training te volgen in creatief en literair schrijven. Voor meer informatie: Stichting-Lodewijk de Raet, Liedtsstraat 27-29, 1210 Brussel, tel.: 02/240.95.01, fax: 02/242.26.10.

Catalogus van de Bibliotheek Welzijnszorg

Deze catalogus bevat een overzicht van alle aanwinsten over de jaren 1993 en 1994 van de bibliotheek welzijnszorg van de provincie West-Vlaanderen. Deze bibliotheek bevat ongeveer 6000 boeken en is geabonneerd op 125 vaktijdschriften. Ze is toegankelijk voor het publiek op maandag en vrijdag van 9u tot 12u en van 14u tot 16.30u en op woensdag van 14u. tot 16.30u.

De catalogus kost 100 Bfr. en kan bekomen worden via overschrijving van dit bedrag op het rekeningnummer 000-0281816-31 van de provincie West-Vlaanderen, Dienst Welzijnszorg, Koning Leopold III-laan 41 te 8200 Sint-Andries, met vermelding "catalogus 95".

Gerechtelijke jeugdbijstand voor minderjarigen in een problematische opvoedingssituatie

Deze brochure van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Afdeling Bijzondere Jeugdbijstand bevat de regelgeving betreffende de gerechtelijke jeugdbijstand voor minderjarigen in een problematische opvoedingssituatie. Het gaat hier om de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 en de omzendbrief van 14 oktober 1994 betreffende de toepassing van deze decretale bepalingen.

Voor meer informatie: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Bestuur Bijzondere Jeugdbijstand, Markiesstraat 1 te 1000 Brussel, tel.: 02/507.31.78., fax: 02/507.34.15.

Memento Geestelijke Gezondheidszorg

De nieuwe derde editie van het Memento Geestelijke Gezondheidszorg biedt een overzicht van de diensten binnen het brede domein van de geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen en Brussel.

Dit repertorium bevat adressenlijsten van psychiatrische ziekenhuizen, ambulante diensten, therapeutische gemeenschappen, zelfhulpgroepen, opvangstructuren voor kinderen en adolescenten, enz...

Daar veranderingen heel vaak voorkomen is er maar een deel van de informatie, die dagelijks per computer wordt bijgehouden, opgenomen in de Memento.

Deze publikatie is verkrijgbaar aan de prijs van 480 Bfr. (excl. verzendingskosten) bij de Julie Renson Stichting, Lombardijstraat 35, 1060 Brussel, tel.: 02/538.94.76, fax: 02/534.38.64.

Gids voor leraren Nederlands

De "Vraagbaak Nederlands" is een gids bestemd voor leerkrachten Nederlands in Vlaanderen en Nederland. Deze gids geeft in meer dan 250 pagina's een overzicht van tijdschriften, instanties, bronnen voor lesmateriaal, overheidsregelingen, relevante adressen, vakliteratuur, enz.

De Vraagbaak Nederlands kan worden besteld door overschrijving van 600 Bfr. op postchequerekening 000-0896594-23 van de Vereniging Vlaamse Leerkrachten, Zwijgerstraat 37, 2000 Antwerpen met vermelding "vraagbaak".

Voor meer informatie: Rita Rymenans, Romeinse Put 50, 2650 Edegem, tel.: 03/457.34.50.

Een brochure over schoolverzuim en de mogelijkheden om er iets tegen te doen

In 1987 heeft de Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek van de Universiteit van Amsterdam een brochure "Nee, niet aanwezig" uitgegeven over het schoolverzuim in het voortgezet onderwijs en de mogelijkheden er op school iets tegen te doen. Na een beschrijving van schoolverzuim als probleem en de achtergronden ervan komen enkele maatregelen aan bod die een school kan nemen om iets aan het probleem te doen. Zo geeft de brochure aan dat registreren geen zin heeft als er niet gereageerd wordt. Dit geeft aan de jongeren een dubbele boodschap. Een: ik kan het kennelijk ongestraft doen en kan het volgende week weer proberen. Twee: ik word niet gemist. Deze laatste boodschap kan naar de leerlingen toe tevens een demotiverend effect hebben. Daarna komen experimenten zoals baaldagen, spijbelkaarten en snipperkaarten aan bod en wordt de aandacht gevestigd op het eventueel verband dat er bestaat tussen het lesrooster en het spijbelen. Tenslotte komen de schoolregels aan bod.

Voor meer informatie over deze brochure: Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek, Universiteit Amsterdam, Grote Bickersstraat 72, 1013 KS Amsterdam, Nederland, tel.: 0031/(0)20.555.03.00, fax: 0031/(0)20.624.28.05.

Publikaties voor jongeren en voor leerkrachten i.v.m. drugs

Het Gentse drugpreventieteam heeft een stripverhaal uitgegeven voor jongeren van 15 tot 18 jaar met de bedoeling hen iets bij te brengen over de gevolgen van druggebruik. Hoofdfiguur in "Frank's Wilde Weekend" is Frank, die een nachtje gaat stappen en het meisje van zijn dromen ontmoet. Door druggebruik loopt het niet allemaal zoals Frank het zou willen. Voor Manu, een vriend van Frank die geen drugs gebruikt, loopt het wel goed af. De strip werd gedrukt op vijfduizend exemplaren en is gratis beschikbaar voor scholen, jeugdbewegingen en andere organisaties die met jongeren te maken hebben. Het drugpreventieteam is bereikbaar op het nummer 09/266.62.84.

Het Justitieel Welzijnswerk Leuven heeft dan weer een brochure uitgegeven voor jongeren over de drughulpverlening en meer bepaald met antwoorden op de vraag "wat kan je doen aan je problemen met drugs?" Na een verklaring van wat onder verslaving verstaan wordt en welke hulpverleningsmogelijkheden er zijn worden er per provincie een aantal nuttige adressen gegeven.

Voor meer informatie: Justitieel Welzijnswerk Leuven, Diestsevest 40, 3000 Leuven, tel.: 016/22.04.35 of 016/22.04.58.

De drugpreventiedienst van Kortrijk heeft in het kader van haar driedaagse opleiding voor leerkrachten een publikatie samengesteld met de titel "Effectief hulp bieden voor leerkrachten". In dit rapport worden aan de hand van het hulpverleningsmodel technieken en modellen aangereikt aan leerkrachten om met de leerlingen over drugs te kunnen praten en een oplossing te helpen zoeken voor hun problemen.

Voor meer informatie: Drugpreventiedienst, Leiestraat 26, 8500 Kortrijk, tel.: 056/23.93.81, fax: 056/23.93.81.

Wie rijdt drinkt beter niet. Wie liever drinkt, rijdt niet.

De eindejaarsperiode nadert. Zoals ieder jaar gaat dit gepaard met verhoogde alcoholcontroles op de weg en allerlei sensibiliseringscampagnes.

De Arnoldus Groep, wat een organisatie is van de Belgische Brouwers, verenigd in de Confederatie der Brouwerijen van België, heeft tot doel het alcoholmisbruik tegen te gaan en het verstandig bierverbruik te bevorderen. In dat kader stellen zij een gratis brochure ter beschikking: "Wie rijdt drinkt beter niet. Wie liever drinkt, rijdt niet." Deze uitgave bestaat uit twee delen die praatgidsen worden genoemd. Eén gids is bedoeld voor de jongeren de andere voor de ouders. De bedoeling hiervan is via de dialoog de verstandhouding inzake rijgedrag tussen beiden te bevorderen. In beide gidsen worden concrete situaties die zich voordoen, besproken.

Daarnaast is er de video "rijtest voor jongeren" die het rijgedrag toont tijdens het uitvoeren van diverse testen met de wagen. Een aantal jongeren rijdt, eerst in nuchtere toestand en daarna onder invloed van alcohol, een bepaald parcours. De video, die 11 minuten duurt, wordt afgesloten met een gesprek waarbij de jongeren over hun ervaringen praten. Al dit materiaal is ter beschikking in het Nederlands en in het Frans.

Voor meer informatie: Arnoldus Groep, Grote Markt 10, 1000 Brussel, tel.: 02/511.49.87, fax: 02/511.32.59.

Theater en andere initiatieven voor jongeren

"Poco-Loco" en "Plankenkoorts" zijn de titels van twee nieuwe bundels die werden uitgegeven door de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en -Consulenten (V.V.J.). Poco-Loco is volgens deze vereniging de verzamelnaam voor een reeks exclusief uitgezochte, leuke, originele, betaalbare en kleinschalige activiteiten voor jongeren met een bijzondere aandacht naar de 13- tot 18-jarigen. Poco-Loco '95-'96 is de derde uitgave van deze gids in samenwerking met Cultureel Jongerenpaspoort (C.J.P.) en is gratis verkrijgbaar op het VVJ- of CJP-secretariaat.

Daarnaast is er de publikatie Plankenkoorts wat de naam is voor een bundeling kwalitatieve, betaalbare en actuele theaterproducties voor kleuters, kinderen en tieners. Het gaat hier om een nieuw initiatief dat gegroeid is op vraag van vele plaatselijke program-

matoren die op zoek zijn naar zinvolle initiatieven. Per productievoorstelling vindt men de korte inhoud, minstens 2 referenties en een contactadres. Deze uitgave is verkrijgbaar voor de prijs van 100 Bfr. op het VVJ-secretariaat. Voor meer informatie: V.V.J., Kapellestraat 48, 2630 Aartselaar, tel.: 03/877.23.93, fax: 03/877.25.04.

Provinciaal onderzoek middelengebruik bij Limburgse jongeren

In 1994 werd door het Provinciebestuur van Limburg, in samenwerking met het Limburgs Instituut voor Samenlevingsopbouw (LISO) en het Centrum voor Alcohol- en andere Drugproblemen (C.A.I.) een onderzoek verricht naar het gebruik van tabak, alcohol, drugs, medicatie en gokgedrag bij Limburgse jongeren. Er werd een schriftelijke enquête afgenomen bij een representatieve steekproef van 1.820 leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs (van 15 t.e.m. 18 jaar). De resultaten van dit onderzoek werden gepubliceerd in een eindrapport dat kan besteld worden bij de Provincie Limburg, Afdeling Welzijn, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt, tel.: 011/23.71.66, fax: 011/23.76.46. De prijs bedraagt 300 Bfr. (inclusief verzendingskosten).

Evaluatie van sociale programma's en projecten

Het nieuwe Samenlevingsopbouw-Cahier van het Vlaams Instituut ter Bevordering en Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw (Viboso) is gewijd aan de evaluatie van sociale programma's en projecten. Onder de titel "Metten is weten" belicht dit cahier het nut en de noodzaak van evalueren en beschrijft diverse evaluatiemethoden. De auteurs hebben daarbij de bedoeling vanuit een positieve benadering de negatieve kijk op het thema evalueren te doorbreken.

Het cahier kost 400 Bfr. en kan besteld worden bij Viboso, Vooruitgangstraat 323, 1210 Brussel, tel.: 02/201.05.65, fax: 02/201.05.14.

Steunpunt Voorzieningen in de Bijzondere Jeugdbijstand

Dit steunpunt dat sinds 1 juli 1995 werd opgericht is het resultaat van een Samenwerkingsverband tussen zes private voorzieningen en diensten, met name de v.z.w.'s Pieter Simenon, De Wissel, Het Oranjehuis, Het Neerhof, Oikoten en Albezoon, en de Vlaamse Gemeenschap, met name het Bestuur Bijzondere Jeugdbijstand. Dit steunpunt richt zich op de eerste plaats naar die 26 voorzieningen in Vlaanderen die sinds 1 januari specifiek erkend zijn als zogenaamde categorie I bis afdeling, met opnameplicht voor moeilijk te begeleiden jongeren.

Men wil hiermee een inhoudelijk en methodisch ondersteuningsaanbod realiseren naar die afdelingen die zich speciaal richten op moeilijk te begeleiden jongeren. Het is de bedoeling de methodiekontwikkeling in interactie met de bedoelde afdeling te stimuleren. De ervaring en de know-how van de participanten van het samenwerkingsverband zal hiervoor ingebracht worden.

Voor meer inlichtingen: Steunpunt Voorzieningen, p/a C.B.J., Torrenplein 6 bus 14 te 3500 Hasselt, tel.: 011/22.18.91, fax: 011/22.96.02.

Adventsactie Welzijnszorg 25ste Campagne

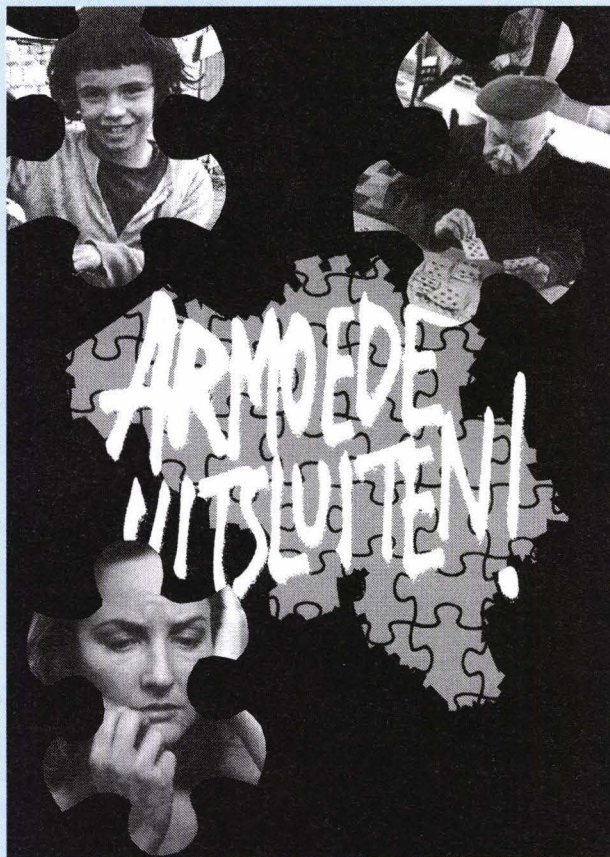
De puzzel van onze samenleving zit moeilijk in mekaar. Een grote groep mensen valt uit de boot. Ze vinden hun plaats niet in de puzzel, ze tellen niet meer mee ... Ze leven verdoken en vechten voor een menswaardig bestaan.

Gezinnen met lage inkomens krijgen de eindjes niet aan mekaar geknoopt. Kansarme jongeren zien de toekomst somber tegemoet. Van generatie op generatie leven arme mensen aan de onderkant van de samenleving. Toch willen ze aansluiting vinden en vechten ze voor een menswaardig bestaan.

De solidariteitsactie Welzijnszorg zoekt met hen mee en puzzelt reeds 25 jaar aan armoedebestrijding. Jaarlijks steunt Welzijnszorg een 200-tal projecten die armoede in onze omgeving helpen uitsluiten. Deze projecten tonen aan dat armoede en uitsluiting geen noodlot zijn. Stapgewijs en met sterke inbreng van de armen wordt vooruitgang geboekt.

Werk mee om armoede uit te sluiten. Iedereen kan zijn puzzelstuk bijdragen. Uw financiële bijdrage is zeer welkom en kan gestort worden op rekening 000-0000003-03. Schenkingen vanaf 1000 fr. zijn fiscaal aftrekbaar.

Welzijnszorg, Huidevettersstraat, 165
1000 Brussel, tel.: 02/502.55.75, fax: 02/502.58.09

BOEKEN

Pesten op school. Een actieprogramma.

Handboek voor de begeleider.

STEVENS, V., VAN OOST, P.

Leuven, Garant, 1995, 168 p.

Dit handboek is een onderdeel van een actieprogramma over pesten op school dat werd samengesteld op basis van de resultaten van een gelijknamig onderzoek en de feedback van de proefscholen waarmee werd samengewerkt.

Naast het handboek is er een videofilm van 21 minuten met de titel "een prettige dag gehad?". Deze video vertoont een schooldag van Arne, een jongen van 14, en Lien, een meisje van 12, die beiden gepest worden. Daarnaast bevat het totale pakket een copierset met werkbladen voor de leerlingen.

Het actieprogramma werd ontwikkeld op drie niveaus:

- Op schoolniveau is uitgewerkt hoe scholen een gedragscode tegen pesten kunnen uitwerken en op welke wijze de schoolstructuur dit proces kan ondersteunen.
- Op groepsniveau is er de video die in de klassen vertoont wordt met daaropvolgend een reeks van 8 of 12 lessen met actieve vormen zoals groepswerk en rollenspel.

- Op begeleidingsniveau komen de achtergrondkenmerken van pestkoppen en slachtoffers aan bod. Deze zijn van belang voor de individuele contactnames met de kinderen en adolescenten. Het programma is geschikt voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Het totale pakket kost 1500 Bfr.

Proceswaarborgen voor minderjarigen. Onderzoek over proceswaarborgen voor minderjarigen en alternatieve procedures bij de afhandeling van jeugddelinquentie.

ELIAERTS, C., VANSTEENKISTE, P.
Brussel, Federale Diensten voor wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden (D.W.T.C.), 1995, 171 p.

Dit rapport is het resultaat van een onderzoek naar de mogelijkheden tot een betere rechtsbescherming van de minderjarige in de gerechtelijke jeugdbescherming, rekening houdend met culturele en sociaal-economische verschuivingen enerzijds, en met de invloed van de internationalisering op het Belgisch jeugdrecht anderzijds.

In het eerste deel wordt een overzicht gegeven van de modellen-discussie die nog steeds gevoerd wordt. Het tweede deel bevat een analyse van de internationale rechtsbronnen. Het rapport kan bekomen worden bij de dienst onderzoek en ontwikkeling van de D.W.T.C., Wetenschapsstraat 8, 1040 Brussel, tel.: 02/238.34.11.

Niet lijdzaam toezien.

Godsdienstige verwerking van lijden in de huidige (jongeren)cultuur.

POLLEFEYT, D., BULCKENS, J. (red.)
Leuven, Acco, 1995, 291 p.

De auteurs van dit boek gaan er vanuit dat er in de huidige cultuur tal van (nieuwe) vormen van angst en lijden aanwezig zijn. In het eerste deel wordt onderzocht hoe vanuit de boeddhistische, de joodse en de christelijke benadering van het lijden op deze nieuwe uitdagingen een actueel en helend antwoord kan geformuleerd worden. Het tweede deel van dit boek besteedt aandacht aan concrete lijdenservaringen van jongeren binnen de hedendaagse schoolcultuur en geeft een aantal ideeën om het thema lijden in de catechese en het godsdienstonderricht op een hedendaagse manier te behandelen.

Zilveren sporen. 25 jaar onderwijsimpulsen.

WIELEMANS, W., LOMBAERTS, H., MONARD, G., CARDINET, J., HEENE, J., LOWYCK, J.
Leuven, Acco, 1995, 152 p.

Dit jubileumboek van het driemaandelijks tijdschrift "Impuls voor Onderwijsbegeleiding" bevat een synopsis van 25 jaar "Impulsgeschiedenis". Het bestaat uit 6 delen die overeenstemmen met steeds weerkerende thema's: vormingsconcept, onderwijs en maatschappij, onderwijsbeleid en -organisatie, doelstellingen, leerlingenbegeleiding en evaluatie, inspectie, begeleiding en navorming en ten slotte methoden, strategieën en media.

Over elk van deze thema's werd door de redactieleden een samenvattend artikel geschreven. Het boek bevat ook een overzicht van alle titels van de 25 jaargangen van Impuls, alfabetisch gerangschikt volgens de SISO-code.

Ritmiek bij kinderen.

HAAZEN, M.
Oostmalle, De Sikkle, 1995, 160 p.

Dit boek geeft aan hoe ritmiek kan worden aangewend in de klas, zowel bij kinderen die een normale ontwikkeling doormaken als bij kinderen met leerproblemen.

Een inleidend hoofdstuk geeft een omschrijving van het begrip ritmiek en biedt een aantal praktische suggesties en aandachtspunten voor een ritmiekles. Het tweede en derde hoofdstuk gaan over ritmiek in de kleuterschool en ritmiek in de lagere school. Het boek sluit af met een aantal gevalstudies.

Van de kikker en de vijver.

Groepseffecten op individuele leerprestaties.

GULDEMOND, H.,
Leuven, Garant, 1994, 119 p.

Het onderwijssysteem (in Nederland) heeft in de loop der jaren grote veranderingen ondergaan, maar aan het idee van de klas als leeromgeving is eigenlijk nooit getornd. In brede kringen wordt aangenomen dat de samenstelling van de klas van invloed is op de leerprestaties van een individu. Daarbij wordt verondersteld dat het prestatie- en begaafdheidsniveau van de klasgenoten een effect heeft op de schoolvorderingen van het individu. In dit boek wordt een studie weergegeven waarbij een antwoord wordt gegeven op de vraag in hoeverre sociale vergelijkingsprocessen hiervoor verantwoordelijk kunnen gesteld worden. Het onderzoek kent enkele verrassende resultaten. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het instellen van niveaugroepen een bijzonder negatieve uitwerking heeft op de leerprestaties van de laagste begaafdheidscategorieën. Ook wordt duidelijk in deze studie dat de normatieve oriëntatie van de klas een sterke uitwerking heeft op het prestatieniveau van de klas.

Samen leren.

Begeleidend onderwijs in kleine groepen.

ROEDERS, P.
Leuven, Garant, 1995, 135 p.

Het onderwijs staat voortdurend onder druk: zorgverbreding, schaalvergroting, minder geld, meer probleemleerlingen,... De door de overheid geïnitieerde innovaties bieden voor deze problemen in de scholen niet altijd oplossingen.

In dit boek, dat gebaseerd is op de praktijkervaring en op pedagogische analyse, wordt een visie op onderwijs als begeleiding van leerlingen op weg naar creatief, coöperatief en zelfstandig functioneren, uitgewerkt.

Als implementatiewerkboek wil het leerkrachten en (bege)leiders in het onderwijs methoden aanreiken om binnen de klas en de school problemen aan te pakken en om de onderwijseffectiviteit te vergroten via een grotere en actievare inzet van de leerlingen. De kern van deze methoden ligt in het intensief werken met kleine groepen. De verschillende voorwaarden voor een effectieve implementatie van deze werkvormen worden, ondermeer door middel van gerichte opdrachten aan het einde van elk hoofdstuk, uitvoerig behandeld.

Vakoverschrijdende thema's in het secundair onderwijs.

Instrumentarium voor leerkrachten en schoolteams.

BLIECK, A., CSINCSAK, M., VAN OOST, P., DAMEN, V.
Leuven, Garant, 1994, 272 p.

Vakoverschrijdende thema's zijn in de voorstellen van de nieuwe eindtermen voor het secundair onderwijs opgenomen. Dit betekent dat elke school deze thema's in de toekomst waarschijnlijk zal moeten behandelen. Met dit boek willen de auteurs een ondersteuning bieden en een sensibilisering op gang brengen zodat de leerkrachten en schoolteams niet onvoorbereid aan de slag moeten.

In dit instrumentarium staan verschillende stappen beschreven die een planmatig schoolbeleid rond vakoverschrijdende thema's bevorderen.

Relationele en seksuele opvoeding, milieuopvoeding en gezondheidsopvoeding zijn zo'n thema's die vakoverschrijdend moeten worden behandeld. Dit boek licht toe hoe dat kan en biedt een praktische leergang aan om dit te realiseren.

De belangrijkste aandacht in dit boek gaat uit naar documentatie en werkmateriaal: vragenlijsten en enquêtes voor de leerlingen, stellingen, uitspraken en standpunten, werkbladen over roken, drugs en aids,...

Studie 1. Advies over het Beroeps- en Opleidingsprofiel van de Verzorgende, Brussel, Vlaamse Onderwijsraad, 1994

In dit document wordt een profiel opgesteld door de sectorcommissie Paramedische van de Vlaamse Onderwijsraad. Het is de voortzetting van de beslissing van de Minister van Onderwijs om de studierichtingen Kinderverzorging 3de graad B.S.O. en Gezins- en Sanitaire Hulp 3de graad B.S.O. samen te voegen tot Verzorging 3de graad B.S.O.

In het eerste hoofdstuk van dit document wordt de hulpverleningsvisie besproken. De hoofdstukken 2 en 3 behandelen respectievelijk

lijk het beroepsprofiel en het opleidingsprofiel. Het gaat hier telkens om een combinatie van kennis-, handelings- en persoonlijkheidsvereisten. In het vierde en laatste hoofdstuk vindt men vooral de toepassingen naar een bepaalde doelgroep en/of in een bepaalde setting.

Voor meer informatie: Vlor, Jozef II-straat 68, 1040 Brussel, tel.: 02/231.00.17, fax: 02/230.69.70.

Sleutels voor sociale en professionele inschakeling.

Een actie-onderzoek in drie Brusselse opleidingsprojecten naar de band tussen beroepskwalificatie en maatschappelijke participatie.

STUBBE, P. o.l.v. WILDEMEERSCH, D.

Leuven, K.U.L., Sociale Pedagogiek i.s.m. Overleg Opleidings- en Tewerkstellingsprojecten Brussel (O.O.T.B.), 1995, 120 p.

Dit onderzoeksrapport brengt de eigen benadering van vorming en opleiding als een totaal proces in kaart. Kerngegevens in het rapport is dat een beroepsopleiding (in het bijzonder voor de doelgroep met een beperkte scholing) oog moet hebben voor breed inzetbare competenties naast en vooral doorheen het verwerven van vaktechnische kwalificaties. Er wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak van deze samenhang vanuit een maatschappijvisie op arbeid en communicatie en vanuit observaties in opleidingsprojecten, georganiseerd door "derden".

Voor meer informatie: O.O.T.B., Anspachlaan 187, 1000 Brussel, tel.: 02/511.99.72, fax: 02/511.98.27.

Naar een hulpverlening met visie.

Werken met christelijke zingeving en ethiek in welzijnsvoorzieningen.

Praktijkids.

DE CORT, L. (red.)

Brussel, Verbond van Instellingen voor Welzijnswerk (V.I.W.), 1995, 140 p.

Deze praktijkids werd uitgegeven, onder de vorm van een map die in de komende jaren verder zal aangevuld worden. De eerste bijdragen zijn visieteksten. Later zullen meer methodische instrumenten en inhoudelijke aanvullingen aangereikt worden.

De teksten gaan over de plaats en de aandacht die zingeving en ethiek nog krijgen in de hulpverlening. Dit zowel bekeken vanuit de hulpvragers als vanuit de hulpverleners. Via deze publikatie wil het V.I.W. een open gesprek hierover stimuleren en een aantal follow-up mogelijkheden bieden voor diensten en personen die er verder willen aan werken en de bespreekbaarheid ervan willen bevorderen.

Voor meer informatie: V.I.W., Liefdadigheidsstraat 41 b, 1040 Brussel, tel.: 02/229.35.70, fax: 02/229.35.75.

Samen leren.

Begeleidend onderwijs in kleine groepen.

ROEDERS, P.

Leuven, Garant, 1995, 135 p.

Het onderwijs staat voortdurend onder druk: zorgverbreiding, schaalvergroting, minder geld, meer probleemleerlingen,... De door de overheid geïnitieerde innovaties bieden voor deze problemen in de scholen niet altijd oplossingen.

In dit boek, dat gebaseerd is op de praktijkervaring en op pedagogische analyse, wordt een visie op onderwijs als begeleiding van leerlingen op weg naar creatief, coöperatief en zelfstandig functioneren, uitgewerkt. Als implementatiewerkboek wil het leerkrachten en (bege)leiders in het onderwijs methoden aanreiken om binnen de klas en de school problemen aan te pakken en om de onderwijseffectiviteit te vergroten via een grotere en actievere inzet van de leerlingen. De kern van deze methoden ligt in het intensief werken met kleine groepen. De verschillende voorwaarden voor een effectieve implementatie van deze werkvormen worden, ondermeer door middel van gerichte opdrachten aan het einde van elk hoofdstuk, uitvoerig behandeld.

Vakoverschrijdende thema's in het secundair onderwijs.

Instrumentarium voor leerkrachten en schoolteams.

BLIECK, A., CSINCSAK, M., VAN OOST, P. DAMEN, V. Leuven, Garant, 1994, 272 p.

Vakoverschrijdende thema's zijn in de voorstellen van de nieuwe eindtermen voor het secundair onderwijs opgenomen. Dit betekent dat elke school deze thema's in de toekomst waarschijnlijk zal moeten behandelen. Met dit boek willen de auteurs een ondersteuning bieden en een sensibilisering op gang brengen zodat de leerkrachten en schoolteams niet onvoorbereid aan de slag moeten.

Er worden verschillende stappen beschreven die een planmatig schoolbeleid rond vakoverschrijdende thema's bevorderen.

Relationele en seksuele opvoeding, milieuopvoeding en gezondheidsoopvoeding zijn zo'n thema's die vakoverschrijdend moeten worden behandeld. Dit boek licht toe hoe dat kan en biedt een praktische leergang aan om dit te realiseren.

De belangrijkste aandacht in dit boek gaat uit naar documentatie en werkmateriaal: vragenlijsten en enquêtes voor de leerlingen, stellingen, uitspraken en standpunten, werkbladen over roken, drugs en aids,...

Jeugd tussen (sub)cultuur en business.

Een onderzoek naar megadancings, house en de last van de recreatie

VERCAIGNE, C.,

Leuven, OGJC, 1995, 336 p. + bijlagen

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken gaf aan de onderzoeksgroep jeugdcriminologie van de K.U.Leuven de opdracht om het fenomeen van megadancings in België te onderzoeken.

Het is een beschrijvend onderzoek, waarin een begin van antwoord wordt gezocht op elementaire vragen als:

- wat een megadancing is, wie ze uitbaat en wat daarbinnen gebeurt;
- wie megadancings bezoekt, met welke regelmaat en met welke motieven;
- welke problemen met implicaties voor de openbare orde zich in en rond de megadancings voordoen, waar, wanneer en voor wie;
- hoe de overheid daar voor het ogenblik poogt mee om te gaan, op grond van welke beeldvorming en met welke middelen.

Uit de resultaten blijkt dat de megadancingbezoekers voor het merendeel jong volwassenen zijn die zich na een inspannende week (in studie of werk) gedurende één of twee avonden in het weekend eens goed willen uitleven om nadien weer de gewone dagtaken op te nemen. Deze zeer 'normaliserende' stelling wil niet ontkennen dat zich op het megadancingfenomeen ook problemen hebben geënt. Drugdealing en overdreven gebruik van illegale en legale drugs bestaat; onverantwoord verkeersgedrag bestaat; geluids- en parkeeroverlast, klein vandalisme bestaan. Zij bestaan echter in veel mindere mate dan wel eens wordt aangenomen.

Deze vaststellingen geven aanleiding tot adviezen die ertoe moeten bijdragen het beleid inzake megadancings trefzekerder te maken, maar ook tot betere beschouwingen en bedenkingen.

Het onderzoek met bijlagen kost 850 Bfr. (+ 50 Bfr. verzendingskosten) en kan besteld worden bij de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie, Hooverplein, 10, 3000 Leuven, tel. 016/32.52.77 of fax: 016/32.54.68. Een samenvatting (37 p.) is eveneens verkrijgbaar en kost 120 Bfr. (+ 20 Bfr. verzendingskosten).

Leeuwarden leefbaar!

Daar schrijf je toch zo een verhaal over ...

Leeuwarden, Dienst Bestuurszaken, 1993, 134 p.

In het kader van een preventieproject ten aanzien van criminaliteit werd door de gemeente Leeuwarden aan de leerlingen van het secundair onderwijs gevraagd een "crimineel"verhaal te schrijven over hoe zij denken dat criminaliteit ontstaat en kan worden voorkomen. In dit boek werden 67 verhalen opgenomen van de in totaal 4500 inzendingen. Vandalisme, winkeldiefstal, fietsdiefstal, geweld, alcoholgebruik zijn thema's die in deze opstellen aan bod komen. Het boek besluit met een analyse van de verhalen door het Criminologisch Instituut van de Universiteit van Leiden waarin gezocht wordt naar de rode draad in het denken over ontstaan en oplossingen van criminaliteit bij de jeugd.

Voor meer informatie: Gemeente Leeuwarden, Raadhuisplein 36, 8900 JA Leeuwarden, tel.: 0031/(0)58-924911, fax: 0031/(0)58-153949.

MAJONG

De v.z.w. MAJONG stelt zich tot doel de positie van maatschappelijk kwetsbare jongeren te verbeteren. Sommige jongeren krijgen in hun contacten met de maatschappelijke instellingen (zoals: school, arbeidsmarkt, V.D.A.B., mutualiteit,...) steeds weer te maken met de negatieve effecten en genieten minder van het aanbod. Dit bleek reeds uit meerdere onderzoeken die uitgevoerd werden binnen de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie K.U. Leuven.

Om aan deze situatie daadwerkelijk iets te doen werd in mei 1989 de v.z.w. MAJONG opgericht. De leden van de vereniging zijn belangstellenden, afkomstig uit verschillende diensten en organisaties, nl. universiteiten (K.U. Leuven, R.U. Gent), schoolbegeleidingsdiensten (P.M.S. uit de verschillende netten), lerarenopleiding en welzijnsorganisaties.

MAJONG wil haar doelstelling in eerste instantie realiseren door **de samenwerking tussen onderwijs en welzijnswerk** te bevorderen.

Hiertoe werden volgende activiteiten opgezet:

1. Het uitgeven van het **tijdschrift WELWIJS** (verschijnt 4× per jaar)
2. Het geven van **vorming en begeleiding**
3. Het verrichten van **onderzoek**

MAJONG v.z.w.

Hooverplein 10 - 3000 Leuven. Tel. 016/32.52.37.

ASLK: 001-2064133-49.

PUBLIKATIES MAJONG/WELWIJS

Op 28 november 1990 en op 10 maart 1993 organiseerde Welwijs twee studiedagen. Van deze studiedagen zijn de verslagboeken verkrijgbaar bij de v.z.w. Majong. De kostprijs (per boek) bedraagt 350 Bfr. (inclusief verzendingskosten).

De drie werelden van Johnny en Marina

Deze studiedag vond plaats in 1990 met als thema de spanningen tussen school, gezin en leeftijdsgroep.

In het verslagboek werden volgende bijdragen gebundeld:

- Inleiding (N. Vettenburg)
- Situering van het thema (M. Bouverne-De Bie)
- Bruggen over troebel water (J. Heene)
- Beeldenstorm. Over jongeren, gezin en school (P. Allegaert en L. Vanmarcke)
- Jongens en meisjes in veranderlijke gezinssituaties - belicht vanuit de echtscheidingsproblematiek (P. Van Den Bossche en J. Tallon)
- Jongeren in beeld (J.L. Hazekamp)
- De drie werelden van Johnny en Marina (M. Bouverne-De Bie)

Leerlingenbegeleiding: een antwoord op veranderende leerlingsituaties

Deze studiedag werd georganiseerd in 1993. Het verslagboek bevat volgende bijdragen:

- Veranderende leerlingsituaties: jongeren, onderwijs, welzijnswerk en samenleving vandaag (W. Wielemans)
- Concepten van leerlingenbegeleiding: een vergelijkend overzicht (L. Thys)
- Samenwerking tussen onderwijs en welzijnswerk (N. Vettenburg)
- Vragen en kanttekeningen vanuit de praktijk (B. Vandewiele, A. De Wilde, E. Bruneel, M. Nelissen)
- Inleiding en verslaggeving van de werkgroepen
- Leerlingenbegeleiding en lerarenopleiding (J. Heene)
- Synthese van de studiedag (M. Bouverne-De Bie)

INHOUD

Leermoeilijkheden, gedragsmoeilijkheden: tot hoever ga je als school? <i>A. De Wilde</i>	p. 3
Over bruggen en latjes Een onderzoek naar de eigenheid en de resultaten van schoolopbouwwerk <i>H. Van Hootegem</i>	p. 7
De leerling maakt het verschil Leerlingenparticipatie op school <i>J. Blondeel</i>	p. 12
Het JAC-project 'Jeugdadviseur' te Aalst <i>E. Claus</i>	p. 15
Katern De vierde VN-wereldconferentie voor de vrouw: gelijkheid, ontwikkeling en vrede - Peking 4-15 september 1995. Een ooggetuigenverslag... <i>A. Veys</i> Inzake onderwijs <i>M. Van Nuland</i>	p. 18
Het P.M.S. op zoek naar een nieuw profiel <i>L. Thys</i>	p. 22
Non-discriminatiebeleid of toch een discriminatiebeleid? <i>A. Salmi</i>	p. 25
Wetwijs Het non-discriminatiebeleid <i>J. Tallon</i>	p. 28
Agenda en documentatie <i>M. Scheers</i>	p. 29

STUDIEDAG WELWIJS - 13 maart 1996

Op 13 maart 1996 organiseert de redactie van WELWIJS een studiedag met als thema "Welzijnswerk en eindtermen, praktijkvoorbeelden en vragen". Plaats: Provinciaal vormingscentrum te Malle.

Meer informatie hierover vindt u in de folder die u in januari 1996 zal worden toegestuurd. Noteer de datum alvast in uw agenda!